UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Lenka Kostihová

Vliv soft power Svatého stolce v rámci Organizace spojených národů

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Melichar

Olomouc 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a na základě literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

V Kroměříži dne 26. dubna 2016 …….

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Hynku Melicharovi za odborné vedení, rady a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Obsah

Úvod ... 5

1. Teoretické ukotvení: koncept soft power ... 8

1.1. Zdroje soft power ... 9

1.1.1. Kultura ... 10

1.1.2. Politické hodnoty ... 11

1.1.3. Zahraniční politika ... 12

1.1.4. Vojenská síla ... 13

1.1.5. Ekonomická moc ... 15

1.2. Fungování soft power ... 16

1.3. Využívání soft power pomocí veřejné diplomacie ... 18

2. Svatý stolec dle mezinárodního práva ... 22

2.1. Svatý stolec vs. Městský stát Vatikán ... 22

2.2. Svatý stolec v mezinárodních vztazích ... 24

2.3. Postavení Svatého stolce při Organizaci spojených národů ... 26

3. Svatý stolec na konferencích OSN ... 28

3.1. Konference OSN v Káhiře 1994 ... 29

3.1.1. Období před konferencí ... 29

3.1.2. Aktivita Svatého stolce ... 32

3.1.3. Jednání a závěr konference ... 34

3.2. Konference OSN v Pekingu 1995 ... 34

3.3. Výstupy konferencí a jejich ovlivnění Svatým stolcem ... 38

3.3.1. Konference v Káhiře ... 38

3.3.2. Konference v Pekingu ... 40

3.3.3. Vliv Svatého stolce ... 42

Závěr ... 44

LITERATURA ... 47

Seznam použitých zkratek ... 53

Abstrakt ... 54

Abstract ... 55

Úvod

Svatý stolec patří mezi nejstarší subjekty mezinárodního práva. Jeho působení a vliv trvá již od vzniku křesťanství a je i neodmyslitelnou součástí moderního světa. Nejpočetnější křesťanskou církví je katolická církev, jejíž podporovatelé žijí po celém světě. Ovlivňuje nejen duchovní sféru člověka, ale také etickou, morální i společenskou. Důsledkem takového počínání katolické církve je ovlivnění i neduchovních oblastí nepatřících do jejich bezprostředních zájmů, tedy sféry ekonomické či politické.

Vliv a moc, jimiž katolická církev zasahuje do ekonomických, společenských a politických sfér okolních států se prohlubuje pomocí věřících rozptýlených po všech světadílech. Ovlivňuje tak nejen jednotlivé země s větším procentem katolických věřících, ale i celý mezinárodní prostor, ať už přímo či nepřímo. V konečném důsledku bychom mohli říci, že Svatý stolec v čele s papežem je jednou z nejvlivnějších nestátních institucí moderní doby.

Mnozí lidé si vliv Svatého stolce uvědomují v případě ofenzivního postoje katolických zástupců v souvislosti s kontroverzními tématy, jako jsou například rozvody párů sezdaných ve svátost manželskou, potraty a užívání antikoncepce či homosexualita, jelikož v nich často vyvolávají silné emoce a potřebu debaty. Pokud však jde o diplomatické vztahy Svatého stolce a jeho vliv na každodenní dění ve světě, stává se z něj opomíjená až přehlížená instituce. Ne příliš velká pozornost je také věnována působení Svatého stolce v mezinárodní Organizaci spojených národů (OSN) a jejích odborných organizací, jako jsou IAEA, ILO, FAO, UNESCO, UNHCR a WHO, kde je Svatý stolec stálým pozorovatelem.

S ohledem na celosvětový vliv Svatého stolce na lidskou populaci a jeho specifické postavení v mezinárodních vztazích je zajímavé, že v souvislosti s působením v OSN se většina autorů zaměřuje spíše na vliv a moc klasických velmocí, jako Spojené státy americké (USA), Rusko, Čínu nebo větší státy Evropské unie (EU) a není viditelné snahy veřejně rozkrýt a zhodnotit prosazování jeho zájmů a politik. Z toho důvodu se v mé bakalářské práci chci zaměřit na působení Svatého stolce v OSN. Budu se věnovat nejen politice, principům a zásadám této instituce, ale hlavně otázce, jakým způsobem může tyto své zájmy prosazovat na konferencích OSN, i když není regulérním členem, ale jen stálým pozorovatelem organizace.

Cílem bakalářské práce je analýza postavení a vlivu Svatého stolce v mezinárodních vztazích, konkrétně ve spojení s dvěma významnými konferencemi OSN v 90. letech

20. století, tj. Mezinárodní konference o populaci a rozvoji v Káhiře a Čtvrtá světová konference o ženách v Pekingu. Obě konference obsahovaly tématiku žen v rozsahu rovnoprávnosti jejich lidských, reprodukčních a sexuálních práv, která jsou pro Svatý stolec s ohledem na jeho historickou tradici a principy citlivá. V této souvislosti mne z pohledu dívky zajímalo, jak Svatý stolec ovlivnil průběh a výsledek konferencí.

Práce je zaměřená na uplatnění soft power Svatého stolce na půdě konferencí OSN a následné ovlivnění mezinárodní organizace. Práce odpovídá na výzkumné otázky:

- Jak Svatý stolec ovlivňuje průběh konferencí OSN?
- Jaké zdroje soft power Svatý stolec k ovlivňování využívá?
- Jaký dopad má ovlivňování na konečný dokument konference?

Bakalářská práce je interpretativní případovou studií aplikující teoretický rámec práce konceptu *soft power* na její praktickou část představovanou ovlivněním konferencí OSN Svatým stolcem. Je členěná do tří kapitol, přičemž první z nich obsahuje teoretickou část představující koncept *soft power* a jeho odlišnosti od konceptu *hard power*. Dále definuje a analyzuje zdroje *soft power* potřebné pro její správné fungování, jimiž jsou kultura, politické hodnoty, zahraniční politika, vojenská síla a ekonomická moc. Seznamuje s vlastnostmi, jež jsou nutné pro správnou adaptaci zdrojů do fungování *soft power* a také objasňuje dvoumodelové ovlivňování cíle. V závěru se kapitola zaměřuje na využívání *soft power* pomocí veřejné diplomacie, jež se díky technologickému pokroku stává nejlepším způsobem ovlivňování a získávání důvěryhodnosti.

Druhá kapitola vymezuje rozdíl mezi Svatým stolcem a Městským státem Vatikán (Vatikán) na základě mezinárodního práva. Specifikuje důležité body Lateránských smluv a objasňuje jejich dopad na Svatý stolec. Jsou zde definovány funkce a možnosti Vatikánu vzhledem k mezinárodní scéně dle Ústavy. Ve svém výkladu se dále zaměřuje na pozici Svatého stolce v mezinárodních vztazích a objasňuje jeho diplomatické vztahy s ostatními zeměmi. V neposlední řadě specifikuje postavení Svatého stolce jakožto stálého pozorovatele při OSN a zahrnuje zde jeho veškerá práva i povinnosti. Stručně se dotýká otázky případného členství Svatého stolce v OSN.

Poslední kapitola vymezuje princip fungování konferencí OSN a na základě toho postavení Svatého stolce na dvou konferencích. Je zde popsáno období přípravy a zpracování závěrečných dokumentů před konferencemi. Podrobně analyzuje nejdůležitější momenty konání konferencí a celkový postup Svatého stolce v prosazování svých zájmů a politik. Kapitola se dále věnuje působení Svatého stolce na těchto konferencích,

a to především otázce do jaké míry má možnost průběh jednotlivých jednání ovlivňovat. Závěrem je postoj Svatého stolce k výstupním dokumentům konferencí OSN a zhodnocení jeho vlivu.

Bakalářská práce vychází z článků a publikací zahraničních autorů, kteří se na koncept *soft power* a instituci Svatého stolce zaměřují ve větší míře nežli čeští autoři. Teoretická část práce vychází převážně z dvou monografií Josepha Nye, jež jako první formuloval pojetí soft power a uceleně zveřejnil v díle *Soft power: The Means to Success in World Politics*. Nye ji zde popisuje od stručné obecné koncepce až po širší praktické užití na příkladu USA. Do hloubky konceptu jde poté *The Future of Power* – rozšířené a ucelené dílo tvořící základ kapitoly. Zdrojem informací k tématu jsou také články Todda Halla *An Unclear Attraction: A Critical Examination of Soft Power as an Analytical Category* nebo Alexandera Vuvinga *How Soft Power Works*, jež rozšiřují a přibližují Nyeovo dílo.

Druhá kapitola je založená na knize *Fenomén Vatikán* od uznávaného českého diplomata, církevního historika a překladatele Františka X. Halase. Kniha se podrobně zabývá problematikou Vatikánu a Svatého stolce, přičemž její třetí část *Svatý stolec a Městský stát Vatikán* je pro obecné východisko kapitoly stěžejní. Pro zasazení do užšího kontextu jsou využity články Cedrica Ryngaerta *The Legal Status of the Holy See* a Alan Chonga a Jodoka Troye *A Universal Sacred Mission and the Universal Secular Organization*, jež se zabývají postavením Svatého stolce v mezinárodních vztazích a na půdě OSN. Pro ještě bližší a přesnější doplnění je použita Lateránská smlouva a také rezoluce Valného shromáždění 58/314.

Výchozím dílem pro třetí kapitolu je článek Yasmin Abdullah *The Holy See at United Nations Conferences: State or Curch* zabývající se nejen obecným statutem Svatého stolce na konferencích OSN, ale i jeho konkrétním postavením a postojem na konferencích v Káhiře a Pekingu. Pro detailnější popis konferencí jsou stěžejními také články George Weigela *What really happened at Cairo* a Mary Ann Glendon *What really happened in Beijing*, jenž na konferenci participovali. Klíčovými dokumenty jsou pak *Programme of Action* a *Beijing Declaration and Platform for Action* obsahující výstupy jednotlivých konferencí.

1. Teoretické ukotvení: koncept soft power

Kapitola se zabývá teoretickým rámcem práce, jímž je soft power. Obsahuje stručné vymezení konceptu moci a definuje rozdíl mezi soft power a hard power. Dále se věnuje zdrojům, pomocí nichž se soft power rozšiřuje a nabývá na atraktivitě. Zaměřuje se také na správné fungování a využití soft power. Definuje vlastnosti, jimiž musí aktér či subjekt disponovat, aby byla jeho moc vnímána pozitivně. Závěrem je využití soft power prostřednictvím veřejné diplomacie.

Moc je schopnost měnit chování ostatních, abychom dosáhli toho, co chceme (Nye 2006). Existují tři možné způsoby, jak takové změny dosáhnout: donucování, úplatky a užití atraktivity. Donucování a úplatky neboli metoda „cukru a biče", jsou klasickými prostředky pro dosažení vojenské síly a ekonomické moci, jež jsou zdroji hard power. Naopak využití atraktivity k dosažení vytoužených výsledků je projevem soft power (Kaldor 2014: 374).

Soft power je akademický koncept moci, jenž byl definován Josephem Nye a poprvé publikován v americkém periodiku Foreign Policy v roce 1990. Spočívá v porozumění mezinárodních vztahů a analýze zahraniční politiky států po konci Studené války (Ding 2010: 259). Soft power má formovat preference ostatních, aby požadovali a sdíleli stejné hodnoty bez užití donucování či úplatků. Aktéři se proto musí spolehnout na kombinaci přesvědčování a atraktivity, jichž dosáhnou pomocí kultury, politických hodnot a institucí a atraktivní osobností. Ty musí být vnímány jako legitimní (Nye 2004: 6).

Nye popisuje soft power jako takzvanou „druhou tvář moci"[1] (Tamtéž: 5). Státy ve světové politice mohou dosáhnout preferovaných cílů, jelikož je další státy chtějí z různých důvodů následovat – obdiv jejich hodnot, napodobování, touha po úrovni prosperity a otevřenosti. Z toho důvodu je důležité formulovat a stanovit agendu světové politiky, stejně jako přimět ostatní aktéry ke změně postoje v klíčových situacích. *„Tento aspekt moci… bychom mohli nazvat nepřímý nebo kooptivní."*[2] (Ding 2010: 260)

S postupnou změnou světových priorit a nárůstem počtu mezinárodních aktérů, se zvyšuje také váha a důležitost konceptu soft power. Aktéři disponující největší atraktivitou a schopností formovat preference ostatních budou v budoucnu ovládat důležité změny

[1] Second face of power – koncept definovaný Peterem Bchrachem a Mortonem Baratzem, jež spočívá ve formulování a nastavení agendy.

[2] „This aspect of power – that is, getting others to want what you want – might by called indirect or co-optive power."

zahraniční politiky (McClory 2015: 15). Pokud stát čelí nulovému počtu konfliktů, zajímá se o zásadní světové problémy a roste jeho úroveň prosperity, je pravděpodobné, že bude také úspěšný v šíření soft power (Tamtéž: 17).

1.1. Zdroje soft power

Zdroje soft power představují nehmotná aktiva, jako jsou instituce, myšlenky, hodnoty, kultura a vnímání legitimity politiky. Jinými slovy také aktiva ve větší míře atraktivní pro veřejnost (Nye 2011: 21). Jako problematická lze hodnotit nehmotná aktiva, zastoupená morálkou, patriotismem a legitimitou, jež mohou silně ovlivňovat vojenský potenciál. Zdroje použití síly jsou nehmotné, přesto přispívají k tvorbě hard power. Na druhou stranu i zdroje spojované s fungováním hard power, mohou ve výsledku produkovat soft power, přičemž záleží na kontextu a užití: *„Hmotné zdroje hard power, jako je vojenská jednotka mohou poskytovat jak velitelské chování (výhra boje), tak kooptivní chování (zájem).“*[3] (Tamtéž: 21) Zda budou zdroje produkovat výsledné chování hard nebo soft power tudíž záleží na jejich vnímání, které plně závisí na lidském posouzení. Zdroje soft power jsou však často zaměňovány s jejím fungováním, což způsobuje dezinterpretace a nepochopení podstaty konceptu (Vuving 2009: 4).

Zdroje soft power jsou zvláště důležité, stejně tak jako jejich zprostředkovatelé. *„Soft power zemí spočívá převážně na třech základních zdrojích, kterými jsou jejich kultura (na místech, kde je atraktivní pro ostatní), jejich politické hodnoty (kdy jsou naplňovány doma a v zahraničí) a jejich zahraniční politika (pokud je ostatní shledávají za legitimní, jež mají morální autoritu).“*[4] (Nye 2006) Potom podmínky v závorkách jsou klíčem ke stanovení, zda se potenciální zdroje soft power promítají do funkce atraktivity, jež je schopná ovlivnit ostatní. Atraktivita a přesvědčení jsou utvářeny sociálně a tudíž i *„Soft power je tanec, který vyžaduje partnery.“*[5] (Nye 2011: 84)

[3] „A tangible hard power resource such as a military unit can produce both command behavior (by winning battle) and co-optive behavior (by attracting) depending on how i tis used.“
[4] „The soft power of a country rests primarily on three resources: its culture (in places where it is attractive to others), its political values (when it lives up to them at home and abroad), and its foreign policies (when they are seen as legitimate and having moral authority).“
[5] „Soft power is a dance that requires partners.“

1.1.1. Kultura

Kultura je souborem hodnot a tradic, které jsou významné pro formování jedinců ve společnosti. Je ukázkou sociálního chování, pomocí něhož skupiny předávají znalosti a hodnoty na několika úrovních (Chong 2007 :61). Některé aspekty lidské kultury jsou světové, některé jsou národní a další jsou vlastní sociálním třídám či malým skupinám. Pokud kultura státu zahrnuje světové hodnoty a pomocí politiky prosazuje hodnoty a zájmy, jež sdílí i ostatní, zvyšuje to možnost dosažení požadovaných výsledků díky vztahům vytvářeným mezi atraktivitou a povinností (Nye 2004: 11).

Kultura není stálá, jelikož odlišné kultury mají mnoho projevů a navzájem se různými způsoby ovlivňují. Dle známého amerického diplomata George Kennana je velice důležité navázat kulturní kontakt jako prostředek boje proti negativním aspektům, přičemž za klíčové označuje vzdělání. Je více než nutné znát cizí kultury, porozumět jim a také je plně respektovat. I proto v kultuře specifikujeme takzvanou vysokou kulturu[6] tvořenou uměním, literaturou a vzděláním, jež oslovuje převážně elity (Nye 2011: 84).

Z tohoto hlediska je důležité umožňovat studentům studium v zahraničí, při kterém studenti poznávají cizí kultury, k nimž si vytváří vztah a mohou jím být pozitivně či negativně ovlivněni (Vuving 2009: 12). Atraktivita soft power, která vychází ze spojení s kulturou mezi elitami, má důležitý podíl na cílech politiky států a mnohdy stačí jeden či dva klíčové vztahy, jež mohou mít významný dopad na další směřování politiky (Nye 2004: 45–46). Pomocí takového počínání jsme pak schopni určit směr následujících postupů.

Na ovlivňování širokých mas se svou produkcí zaměřuje takzvaná populární kultura[7] (pop kultura) (Nye 2011: 84). Tu představují zejména zájmy podnikatelů v kapitalistickém světě hledající široké zahraniční trhy. Za největšího producenta pop kultury jsou považovány USA, jež jsou kritizovány za pouhou sílu marketingu a příslib potěšení. Mnoho intelektuálů a kritiků pop kulturou pohrdá z důvodů hrubé komerčnosti a považuje ji spíše za poskytovatele masové zábavy bez přísunu informací, jež má minimální politický efekt a vliv na masy (Nye 2004: 46).

Dle Nye pohrdání pop kulturou není na místě, jelikož často obsahuje podprahové reklamy, které mají významné politické dopady. *„Je jednodušší vysledovat konkrétní politické*

[6] High-culture
[7] Popular culture

dopady ve spojení s vysokou kulturou, než prokázat politický význam populární kultury."[8] (Tamtéž: 46) Paradoxem v tomto případě je, že právě pop kultura ve světě převažuje a nad vysokou kulturou vítězí. Dále dle autora Bena Josepha Wattenberga má pop kultura větší vliv nežli politika či ekonomika a měla by je dokonce řídit. Zastáncem pop kultury je i Carl Sandburg, který v roce 1961 položil otázku, zda je významnější Hollywood či Harvard s odpovědí: *„není tak ryzí jako Harvard, nicméně s větším vlivem."*[9] (Tamtéž: 47)

Hranice mezi informacemi a zábavou nebyla nikdy tak velká a postupem času se stává ve světě masových médií více neviditelnou. V současné době lze politické zprávy šířit vystupováním známých osobností, sportovců nebo celou škálou filmů či reklam. V mnoha případech má na sdělování preferovaných postojů a názorů největší dopad vizuální stimul. Vliv pop kultury je však nestálý a postupem času stoupá či klesá, což je ovlivněno převážně ekonomikou a politikou států. V případě poklesu se pop kultura určité země může stát pro okolní státy již nezajímavou (Tamtéž: 47). Z tohoto důvodu je pop kultura jen dočasný fenomén, jež lze nahradit.

1.1.2. Politické hodnoty

Dalším zdrojem soft power jsou politické hodnoty či politiky vlády, jež mají vliv nejen na domácí, ale i zahraniční prostředí (Lord 2008: 63). Hodnoty mohou představovat například ochranu lidských práv, demokratické zřízení země, ochranu menšin, fungující soudní systém, utváření bilaterálních či multilaterálních dohod a mnoho dalších. Pro země, které těmito hodnotami neprosperují, může být takové počínání inspirativní a může vést k přetváření jejich vlastních hodnot a priorit (Nye 2004: 13).

Na druhou stranu může v důsledku chování subjektu dojít k oslabení vlivu soft power vládních politik. Pokud se domácí či zahraniční politika státu zdá být ostatním pokrytecká, arogantní ba lhostejná k odlišným názorům nebo přistupuje velice omezeně k národním zájmům, může to vést k podrývání soft power. Záleží však na změně kontextu, zda budou mít politické hodnoty dlouhodobý či krátkodobý efekt na okolní svět (Tamtéž: 13–15). Jako u kulturního zdroje soft power může jejich vliv klesat či stoupat na základě kroků, které státy vykonávají. Politické hodnoty mohou sloužit jako zdroj soft power pouze v případě, že se podle nich orientuje nejen domácí, ale i zahraniční politika (Chong 2007: 69).

[8] „It is easier to trace specific political effects of high-cultural contacts than to demonstrate the political importance of popular culture."
[9] „The answer is, not as clean as Harvard, but nevertheless, further reaching."

1.1.3. Zahraniční politika

Atraktivita soft power závisí také na hodnotách, které země vyjadřují skrze prostředky a taktiky zahraniční politiky, pomocí nichž se snaží dosáhnout národních zájmů v mezinárodních vztazích. Státy mají v tomto případě možnost volby, jak široce své národní zájmy definují, stejně jako mají možnost výběru, jakými prostředky svého cíle dosáhnou. Měly by tudíž volit takové nástroje soft power, jež dávají podnět ke spolupráci s ostatními státy bez užití výhružek, násilí či úplatků. Jelikož je pomyslnou měnou soft power atraktivita (Vuving 2009: 5), měly by být cíle zahraniční politiky formulovány spíše v obecné a prozíravé formě zahrnující sdílené hodnoty. Konkrétně definované cíle by nemusely být prosazeny (Nye 2004: 60–61).

Jestliže je atraktivita soft power založená na sdílených hodnotách, spravedlnosti a povinnosti ostatních podílet se na jednotné zahraniční politice, není jednostranné prosazování neměnných sdílených hodnot zcela na místě. V tomto případě by mělo být využíváno multilaterálních konzultací. Jednostranný přístup by mohl zapříčinit pokles atraktivity produkovaný zahraniční politikou (Tamtéž: 64). Širším apelem na sdílené hodnoty a zvyšování všeobecného bohatství jednotlivců mohou aktéři dosáhnout svých požadovaných cílů lépe než prosazováním svých egoistických záměrů. Na druhou stranu Nye přiznává, že pokud státy formulují multilaterální politiku za účelem rozšíření svého vlivu, může se to zcela obrátit proti nim a mnohdy působit jako „svěrací kazajka“ (Hall 2010: 205).

Krátkodobě může strategie multilateralismu sloužit k dosažení jistých cílů zahraniční politiky, ale dlouhodobě je spíše omezujícím faktorem. Nejvíce ovlivňujícím je přitom efekt takzvaného „rétorického uvíznutí“, na který upozornil Frank Schimmelfenning a definoval tři možné podmínky:

1. Aby si aktéři zachovali podporu na mezinárodní scéně, vykonávají jednotlivé části politiky, ale jsou svázáni konkrétní rétorikou, což velmi omezuje jejich možnosti;
2. Státy jsou zavázány v závažných situacích následovat stejné normy ve svém chování, aniž by mohli prosazovat své zájmy;
3. Státy nemohou vznášet námitky k politice ostatních omluvou z norem, ke kterým se ve skutečnosti zavázali sami (Tamtéž: 205–206).

Jednání států je tak limitováno plněním těchto tří podmínek, od nichž původně očekávali podporu pro vlastní cíle (Vuving 2009: 15). Samotné vytváření atraktivní zahraniční politiky, kdy aktéři sází na zvyšování všeobecného bohatství jednotlivců, může vést k omezení oblasti

mezinárodních vztahů, v nichž může manévrovat. Z toho důvodu může být soft power užitečným nástrojem k prosazování zahraniční politiky státu, ale může také limitovat svobodu politického vlivu těchto států (Hall 2010: 209).

1.1.4. Vojenská síla

Vojenská síla[10] jako zdroj moci je spojována převážně s fungováním hard power v souvislosti s konflikty, zastrašováním a zbrojením – zvyšování počtů a technologického vybavení vojáků, modernizace a přezbrojování bojové techniky a další (Nye 2011: 25). Avšak zdroje vojenské síly nejsou jen zbraně a bitvy, jelikož již řadu let poskytují také ochranu spojencům a zemím třetího světa. V tomto případě může funkce boje jménem spojenců zplodit soft power. Nedonucovací a neškodné použití vojenských prostředků je důležitým zdrojem fungování soft power ve světové politice při formulování agendy, přesvědčování a atraktivity.

S ohledem na situaci, že ve světě neexistuje vyšší autorita, ke které by se jednotlivé státy mohly odvolávat, zdůrazňuje realistická škola strukturu anarchistického prostředí mezinárodní politiky. Tyto státy se dostávají do stavu, kdy jsou ochotny využívat všech osvědčených postupů a to včetně nejmocnějších vojenských zdrojů. Státům jde o bezpečnost a přežití a v případě, že jsou ostatní státy nedůvěryhodné, musí si vytvořit vlastní vojenské zdroje prostřednictvím vývoje a spojenectví s ostatními, aby vytvořili rovnováhu moci. Relativní zisky ve formě spojenectví jsou v tomto případě důležitější než ty absolutní. Britský diplomat Robert Cooper argumentuje třemi sférami mezistátních vztahů, v nichž válka hraje vždy jinou roli: preindustriální, industrializující a postindustriální. Pro industrializující se země zůstává válka potencionálním prostředkem získání moci, a to stejné platí i pro země preindustriální sféry. Postindustriální sféra, již představují moderní demokracie, nezahrnuje válku jako hlavní prostředek vztahů s ostatními státy. Místo toho jsou v úsilí o moc využívány jiné prostředky v rámci politiky komplexní nezávislosti. To však neznamená, že demokracie nebojují s ostatními státy, a že křehké demokracie neválčí mezi sebou. Vojenská moc takto pozbývá na svém významu, avšak záleží na kontextu.

Po pádu Sovětského svazu a začlenění zemí střední a východní Evropy do EU a organizací zaručujících kolektivní ochranu a bezpečnost přestaly být války a násilí hrozbou mezi státy. Ozbrojené konflikty nezmizely, ale jako moderní války jsou vedeny vnitrostátně a také mezi nadnárodními společnostmi, jež zahrnují NGOs. Dle generála sira Ruperta Smitha

[10] Podkapitola „Vojenská síla“ se odkazuje na monografii Josepha Nye *The Future of Power*.

to jsou „hybridní války“ zapříčiněné kombinací konvenčních zbraní a různorodými taktikami, terorismem a kriminálním chováním. Ty spolu s inovovanými technologiemi vytváří novou formu války.

Soft power je do vojenských strategií integrována nutností získat si srdce a mysl civilního obyvatelstva. Toho je schopna dosáhnout pomocí druhé a třetí[11] tváře moci, jež jsou obsaženy ve vojenské moci a spočívají ve formulaci agendy a nastavení preferencí. Pro fungování vojenské moci jsou důležité čtyři zdroje: fyzické boje a ničení[12], hrozby nátlakové diplomacie[13], příslib ochrany a dodržování míru a poskytování spolupráce. Soft power může být výsledkem zdroje ochrany a poskytnutí spolupráce. Klíčem k úspěšné ochraně je důvěryhodnost, jež působí na cílovou zemi. Ta může být upevňována přímou vojenskou ochranou, která napomáhá k vytvoření atraktivity. Ochrana však nemusí záviset jen na formálních spojenectvích a smlouvách, jež jsou vyjednávány na základě národních zájmů, ale také na nepřímých zárukách. Smyslem udržování míru a stability je využití zastrašování a uklidňování, jejichž kompetence mohou vyžadovat jak vojenskou akci, tak udržování míru a humanitární pomoc, čímž je ovlivňována reakce cílové země či třetí strana. Spolupráce mezi státy může být poskytována formou zahraničních vojenských výcviků, zapojením se do mezinárodního vojenského vzdělávání, prováděním pravidelných cvičení nebo poskytováním materiální spolupráce a humanitární pomoci při světových katastrofách. Úspěšnost spolupráce vychází ze způsobilosti a vnímané laskavosti. *„Způsobilost je opět pochopitelná, ovšem laskavost zlepšuje atraktivitu a její nepřítomnost může způsobovat negativní reakci cíle“*[14].

Pokud vojenská síla obsahuje důležité vlastnosti jako laskavost, kompetenci, důvěru a legitimitu, vzniká tak očekávaná soft power, jež pozitivním směrem ovlivňuje hard power. Úspěšnost strategie však záleží na kontextu a na pravděpodobnosti reakce cíle, proto je při využití vojenské síly důležitá kombinace hard power i soft power,

[11] Third face of Power – koncept formulovaný Stevenem Lukesem spočívající v přeměně preferencí ostatních.

[12] Úspěch v boji spočívá ve strategii, jež zahrnuje kompetence a legitimitu. Kompetence je posuzována z hlediska pracovní síly, zbraní, technologií, organizací a rozpočtu, stejně tak jako výcviku a taktik uplatňovaných ve válkách. Kompetence má široký rozměr, jenž závisí na bázi strategických vědomostí, náhledu do politických cílů a dogmatický základ, který zahrnuje široké spektrum potenciálních konfliktů. Kompetence může být důležitá pro malé státy, jež ve svých vyhlídkách nemají možnost vyhrát dlouhé války. Legitimita je v tomto případě neurčitá a proměnlivá. Víra v legitimitu se liší a je zřídka univerzální, ale vnímání legitimity užití násilí z hlediska cíle a třetí strany je relevantní, dle reakce cíle. Legitimita z části záleží na tradičních normách spravedlivé války, stejně tak jako na rozměrech a schopnosti rozlišit způsob, jakým je síla užita.

[13] Nátlaková diplomacie závisí na kompetencích, ale také na důvěryhodnosti a na ceně ohrožení. Síla hrozby může být použita k donucování či odrazení. Pokud hrozba není důvěryhodná a není ostatními respektována, může dojít k ohrožení reputace státu, jež tuto hrozbu použil.

[14] „Competence is again obvious, but benignity enhances attraction, and its absence can lead to negative reaction in the target.“

což tvoří „smart power“. Ta je v současnosti velice důležitá, jelikož prioritou většiny zemí je *„přemoci nepřítelovu armádu bez boje.“*[15] (Sun Tzu 2008: 61)

1.1.5. Ekonomická moc

Dle analytiků se po konci studené války stala ekonomika klíčem k úspěchu ve světové politice a geopolitická orientace států byla nahrazena orientací geoekonomickou (Nye 2011: 51). Do té chvíle byla ekonomická moc považována především za nezbytnou část podpory vojenské síly a tudíž za zdroj hard power. Ekonomické zdroje však slouží i pro fungování soft power. Úspěšné, finančně zdravé státy schopné zajistit sociální jistoty pro své občany se stávají atraktivními vzory pro ostatní i rozvíjející státy. Politická garnitura se je snaží následovat a dosáhnout obdobných výsledků (Tamtéž: 52).

„Stejně jako si mnoho lidí myslí, že boje jsou srdcem vojenské síly, shledávají často sankce jako nejviditelnější nástroj ekonomické moci.“[16] (Tamtéž: 70) Sankce jsou prostředkem určité podpory či trestu a jsou užívány k posílení a rozšíření moci. Pokud jsou sankce užity pozitivní cestou ve formě humanitární pomoci, odpuštění dluhů, finanční rozvojové pomoci, poskytnutí grantů a bezúročných půjček či jiné finanční podpory, jedná se ve výsledku o zdroje soft power. Také se může jednat o ekonomické východisko, jež je poskytováno nezištně (Blanchard, Lu: 2012: 568).

Walter Russell Mead ve svém článku o americké moci nazývá ekonomickou moc „sticky power“ a popisuje ji: *„jakmile se oběť dotkne mízy, přilepí se; nemůže se dostat pryč. To je lepkavá moc; tak ekonomická moc funguje.“*[17] (Mead 2009) Dle jeho názoru se ekonomika vymyká vojenské moci, hard power i soft power. Sticky power přirovnává spíše ke smart power, jež využívá efektivní cestou kombinaci soft a hard power. Meadův koncept je založen na hegemonii Velké Británie a USA, kdy se svoboda a fungování světové ekonomiky opírá o jejich silnou armádní instituci (Vuving 2009: 6–7).

Ekonomická moc je považována za zdroj soft power, pokud jsou aktéři na sobě navzájem nezávislí a finanční pomoc či sankce vycházejí z altruistických a pozitivních úmyslů. Záleží však na vnímání kontextu. Pokud je ekonomická výpomoc ostatními považována za formu korupce a narušení rovnováhy moci mezi sociálními skupinami,

[15] „Thus, those skilled in war subdue the enemy's army without battle.“
[16] „Just as many people think of fighting as the heart of military power, they often think of sanctions as the most visible instrument of economic power.“
[17] „But once the victim has touched the sap, it is stuck; it can’t get away. That is sticky power; that is how economic power works.“

pak nevyvolává atraktivitu, ale spíše rozhořčení a odpor. Z toho důvodu není možno považovat ekonomickou moc za garanta soft power (Nye 2011: 79).

1.2. Fungování soft power

Soft power je založená nejen na správné formulaci a nastavení agendy, ale i na náležitém užití atraktivity a přesvědčení. Důležitá je schopnost zaujmout, vzbudit v ostatních důvěryhodnost a víru. Princip atraktivity je však složitější, než se zdá. *„Může se vztahovat k pozornosti – ať už pozitivní či negativní – stejně tak jako k vytváření lákavých nebo pozitivních přitažlivých vlivů"*[18], (Nye 2011: 93) přičemž záleží na kontextu, zda je tato atraktivita vítaná či nikoliv. Atraktivita může být v některých případech asymetrická, čímž přispívá k tvorbě hard power a způsobuje spíše zranitelnost než moc. Asymetričnost atraktivity je způsobena pozorností, proto se soft power zaměřuje jen na pozitivní atraktivitu ve smyslu přitažlivosti (Tamtéž: 90–92).

Alexander Vuving k otázce, co vytváří pozitivní atraktivitu soft power, definoval skupinu tří ústředních vlastností atraktivity, s nimiž by měl aktér nebo subjekt disponovat: laskavost[19], kompetentnost[20] a charisma[21] (Vuving 2009: 7). Laskavost určuje samotný vztah aktéra k ostatním, zvláště k producentům soft power a odkazuje na aktérův přístup, přičemž je pro něj důležité být vnímán jako laskavý. Takový postoj inklinuje k vytvoření sympatií, důvěryhodnosti, víře a následování ostatními. Kompetentnost je aspekt aktérova chování a přístupu k povinnostem, který u ostatních vyvolává respekt, obdiv i soutěživost a funguje na základě osobních vzorů a úspěchů druhých (Tamtéž: 8). Charisma vyjadřuje vztah aktéra k ideálům, hodnotám, příčinám a vizím, čímž ostatní inspiruje a podněcuje v nich oddanost (Nye 2011: 92).

Tyto vlastnosti jsou klíčové pro adaptaci zdrojů do fungování soft power. Bez nich by dané zdroje v ostatních aktérech mezinárodního dění mohly vzbuzovat spíše apatii či odpor. Atraktivita vlastností i soft power je tudíž závislá na jejich vnímání ostatními aktéry. To může přinášet komplikace, jelikož co je atraktivní pro jednoho, nemusí být atraktivní pro druhého. Pokud je aktér nebo jeho jednání považováno za škodlivé,

[18] „It can refer to drawing attention – whether positive or negative – as well as creating alluring or positive magnetic effects."
[19] Benignity
[20] Brilliance/ competence
[21] Beauty/ charisma

nekompetentní, manipulativní či nebezpečné, nesetkává se s pozitivní odezvou od ostatních (Tamtéž: 92–93).

Velmi blízké atraktivitě je také přesvědčování, jež pomocí správně zvolených argumentů dokáže ovlivnit víru a jednání ostatních bez použití výhružek, násilí nebo příslibu určitého honoráře. *„Přesvědčování skoro vždy zahrnuje nějakou úroveň manipulace, přičemž jsou některé body zdůrazněny a jiné zanedbány.“*[22] (Tamtéž: 93) Racionální argumentací se apeluje na fakta a příčinné souvislosti a normativní objekty jsou zároveň předkládány s atraktivní formulací problémů a použitím emocionálního apelu. Nečestné přesvědčování je v této souvislosti považováno za podvod. Z tohoto důvodu si jsou atraktivita, víra a přesvědčení velmi blízké (Tamtéž: 93).

S přesvědčováním je úzce spojená formulace agendy, jelikož ostatní aktéry spíše přesvědčí atraktivně formulovaný argument, jenž se jeví jako legitimní. Přesvědčování je v mnoha případech zprostředkováváno spíše nepřímo pomocí mas, nikoliv elit. Bývá úspěšnější, pokud se zaměří na atraktivní formu prezentace než na logickou stránku věci. V případě, že jsou všechny tyto prostředky užívány cestou propagandy, pozbývají významu soft power a v konečném důsledku záleží na vnímání z pohledu cílové skupiny (Tamtéž: 93–94).

Atraktivita a výsledná soft power v některých případech nezávisí pouze na inspiraci hodnotami, ale často vyžaduje značnou pomoc veřejné diplomacie, mediálního vysílání, vzájemné vědecké výměny či asistence (Tamtéž: 94). Atraktivita je dále založená na dvoumodelovém ovlivňování cíle. V případě, že jsou atraktivitou ovlivněni lídři a důležitou roli hrají elity, jedná se o přímý vliv – první model. Běžnější formou je však ovlivnění nepřímé, jenž je zprostředkováno pomocí veřejnosti a třetích stran, které posléze působí na lídry – druhý model. Soft power má tudíž důležitý nepřímý vliv na vytváření příznivých podmínek pro rozhodování veřejnosti. Negativní vnímání aktéra či jeho chování může u veřejnosti vést k zamítavému rozhodnutí (Tamtéž: 94–95).

[22] „Persuasion almost always involves some degree of manipulation, with some points being emphasized and others neglected.“

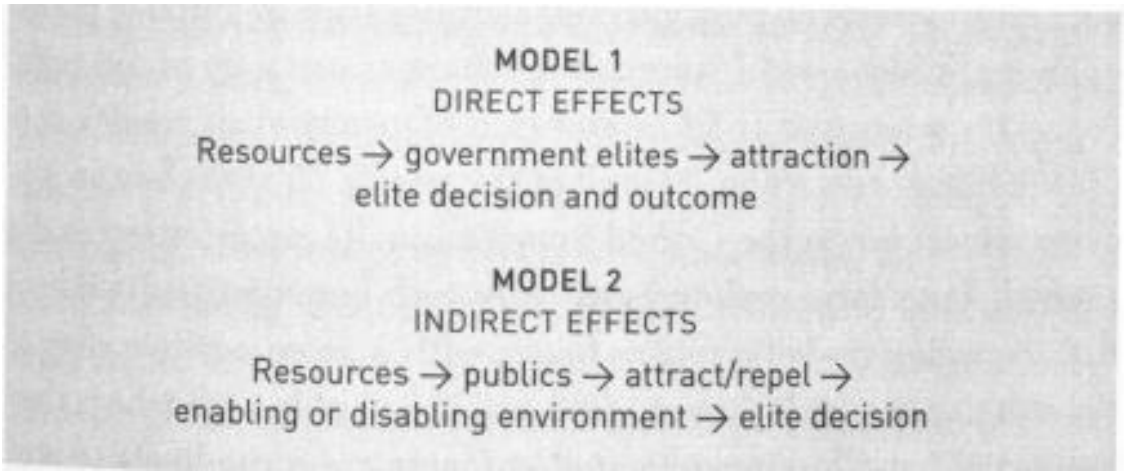

Obrázek 1 (Nye 2011: 95)

Posuzování kauzálního vztahu se u obou modelu liší. Zkoumání u prvního modelu závisí na pečlivém sledování procesu řadou žurnalistů, historiků a specialistů, kteří do výzkumu zahrnují souvislosti a zaměřují se na jejich příčiny. Kauzalita u druhého modelu je zkoumána na stejném principu, ale velký důraz je věnován výzkumům veřejného mínění a důsledným obsahovým analýzám, které v konečném důsledku mohou dopomoci k prvním odhadům, zda bude mít daná soft power vliv na vytvoření příznivých podmínek pro rozhodování či dojde k zamítavému rozhodnutí (Tamtéž: 94–95).

1.3. Využívání soft power pomocí veřejné diplomacie

Využívání soft power je pro mezinárodní aktéry obtížné, je často nepřímé a působení vyžaduje dostatečnou dobu na realizaci (Nye 2004: 99). Promítnutí atraktivity, formulace agendy nebo přesvědčování ostatních je však ještě těžší. Neutuchající působení atraktivity vyžaduje především soulad praxe se sdílenými hodnotami. Některé ze všeobecných cílů, na které je soft power zaměřena, jsou rozptýleny do více oblastí a vlády je jen zřídka mají pod celkovou kontrolou (Nye 2011: 100).

Soft power je vytvářená zejména vládní politikou a veřejnou diplomacií, přičemž je zároveň ovlivňována množstvím NGOs, jež působí v rámci státu či mimo stát. Právě aktéři NGOs svým vlivem nejvíce působí na širokou veřejnost a vládní elity v ostatních zemích a vytváří tak příznivé či nepříznivé podmínky pro rozhodování vládních politik. Soft power se tak z rukou vlád státu přesouvá do rukou NGOs a moc již není tolik

hierarchizovaná jako dřív. Z toho důvodu si *„Lídři musí uvědomit, že se nenachází na vrcholu hory, ale v kruhu.“*[23] (Tamtéž: 101)

Využít soft power pomocí prostředků veřejné diplomacie vyžaduje značné úsilí a potenciál. Komplikovanost veřejné diplomacie vyplývá především z nepřeberného množství dostupných informací, významu internetových stránek a změn ve stylu vedení demokratické společnosti. Nesnadnost využití soft power za pomoci veřejné diplomacie však neznamená, že je nedůležitá a neměl by se na ni brát zřetel (Tamtéž: 101). Smysl veřejné diplomacie je především o budování vztahů, o porozumění potřebám jiných zemí, kultur a národů, o sdělování svých hledisek, o nápravě nedorozumění a nepochopení a o hledání oblastí, kde můžeme najít společné hodnoty (Leonard, Smewing, Stead 2002: 8).

Na rozdíl od klasické diplomacie nemají lídři a vlády potřebu komunikovat jen mezi sebou, ale hlavně prostřednictvím veřejnosti ostatních států za účelem se ovlivňovat. *„Veřejná diplomacie zahrnuje mnohem širší skupinu lidí na obou stranách, a širší soubor zájmů, které jdou nad rámec pravidel vlády.“*[24] (Tamtéž: 9) Veřejná diplomacie má významný dopad na zvyšující se znalosti lidí o ostatních zemích a jejich uznání. Dále posiluje vazby s těmito zeměmi reformou vzdělávání, vědeckou spoluprací, využitím cestovního ruchu, distančním vzděláváním, nákupem produktů a pochopením jejich hodnot (Tamtéž: 9). Nejlepší způsob takového typu působení je realizován mediálním vysíláním a na sociálních sítích. Také díky rozvoji nadnárodních a mezivládních organizací došlo k posunutí hranic komunikace, což dopomohlo k větší komplexnosti veřejné diplomacie, která zahrnuje nejen vlády, ale také veřejnost, společnosti a NGOs a vytváří tak nový tvar diplomacie (Nye 2011: 102).

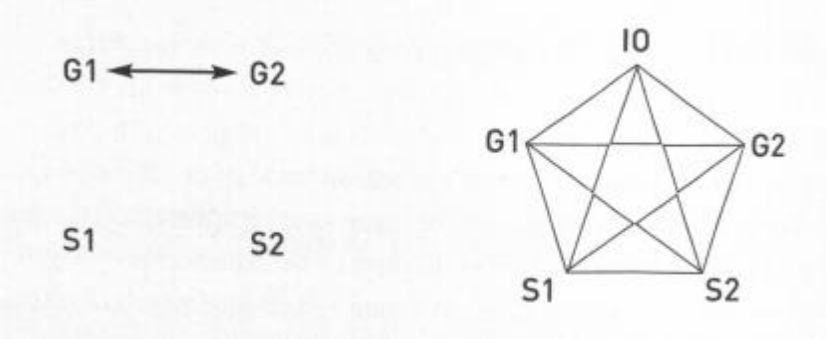

Klíč:

G – vláda

S – společnost

IO – NGOS

Obrázek 2 (Nye 2011: 102)

[23] „Leaders need to think of themselves as being in a circle rather than atop a mountain.“

[24] „The difference between public and traditional diplomacy is that public diplomacy involves a much broader group of people on both sides, and a broader set of interests that go beyond those of the government of the day.“

Vlády se také snaží zužitkovat soft power prostřednictvím veřejné diplomacie, aby zabránily vzniku nových problémů. Jelikož je v současné době většina zemí s demokratickým zřízením a zaměřuje se na názory veřejnosti, odpovídají požadované výsledky klasické diplomacii. V tomto případě je důležitý přístup veřejnosti k informacím, jež jsou významné při vytváření moci (Nye 2004: 105). Díky technologickému pokroku se navíc snížily náklady na zpracování a předávání rozsáhlých informací. Na druhou stranu však velké množství informací může vést k takzvanému „paradoxu množství" (Nye 2011: 103), který vyvolává nedostatek pozornosti, jelikož veřejnost neví, na co se má soustředit. Pozornost se tak stává nedostatečným zdrojem a pouze ten, kdo dokáže rozlišit cenné informace od ostatních, získává moc (Tamtéž: 103).

Důležitým prostředkem veřejné diplomacie je dostatečná důvěryhodnost aktérů. Vlády tak o ni soutěží nejen s dalšími vládami, ale také s širokou škálou ostatních alternativ, jako jsou média, korporace, NGOs, mezivládní organizace a sociální sítě (Nye 2004: 106). Pomyslnou měnou této soft power se stávají narativy, v rámci nichž vlády soutěží navzájem i s dalšími organizacemi, aby zlepšily vlastní důvěryhodnost a oslabily tak své oponenty. Důvěryhodnost aktérů však může být lehce oslabena v případě, že široká veřejnost pokládá podávané informace spíše za propagandu (Nye 2011: 104).

Veřejná diplomacie vytváří dlouhodobé vztahy produkující příznivé podmínky pro vládní politiky. Z toho důvodu a požadavku na dosažení určených cílů je důležité, aby veřejná diplomacie nebyla pouze jednosměrná. Nye v této souvislosti hovoří o třech soustředných kruzích a třech úrovních veřejné diplomacie (Tamtéž: 105). Na stejném principu byl definován koncept mřížky se třemi řádky a třemi sloupci. Řádky vyjadřují, zda se jedná o moc politickou (vojenskou), ekonomickou či společenskou (kulturní). Sloupce se pak zaměřují na aktivitu veřejné diplomacie v souvislosti s reakcí na události v médiích, aktivním vytvářením zpravodajské agendy a budováním dlouhodobých vztahů, přičemž každá z těchto dimenzí se pohybuje v různém časovém rozmezí (Leonard, Smewing, Stead 2002: 10–11).

První dimenzí je každodenní vyhodnocování zpráv, informací, komunikace, sociálních sítí odrážející rostoucí potřebu sladit komunikaci s tradiční diplomacií za podpory veřejné diplomacie. Tradiční diplomacie se snaží prosazovat zájmy prostřednictvím soukromých výměn se zahraničními vládami za podpory veřejné diplomacie oslovující elity i masy (Tamtéž: 12). Druhou dimenzí je strategická komunikace, jež rozvíjí soubor jednoduchých témat na principu politických a reklamních kampaní. Kampaň veřejné diplomacie plánuje

symbolické události a shledání, aby posílila ústřední témata nebo postoupila vpřed ve vládní politice (Nye 2011: 105). Poslední dimenzí veřejné diplomacie je budování trvalého vztahu pomocí klíčových jednotlivců prostřednictvím výměnných stipendií, školení, seminářů, konferencí, budování skutečných a virtuálních sítí a přístupu k mediálním sítím. *„Je důležité nejen budovat vztah, jenž zajistí, aby si lidé odnesli pozitivní zkušenosti, ale aby na ně později navazovali.“*[25] (Leonard, Smewing, Stead 2002: 18)

[25] „It is important not just to develop relationships but to ensure that the experiences which people take away are positive and that there is follow-up afterwards.“

2. Svatý stolec dle mezinárodního práva

Zahraniční politika Svatého stolce reflektuje duchovní tradici katolické církve. Aktivita papeže na mezinárodní scéně vychází z morálních a etických otázek lidské důstojnosti (Matlary 2001: 80). Ty mohou být prosazovány obdobně i ostatními státy, ale přirozenost politického života vyžaduje v určitých momentech kompromisy, společné rozhodování a v důsledku honby za národním zájmem mění etiku států. Jelikož Svatý stolec neobhajuje specifický „národní zájem" (Cushley 2007: 8) přesahující jeho morální přesvědčení, nachází se v jedinečné pozici jednat ve světové politice eticky a konzistentně. V současnosti je v popředí zájmů Svatého stolce duchovní moc a papež se svou zahraniční politikou hraje velmi důležitou roli jakožto morální korektiv pragmatické mocenské politiky (Matlary 2001: 81).

Z hlediska zaměření na duchovní moc není papežství v souladu se světskými hodnotami dominantními v mnoha částech světa. Priority Svatého stolce jsou zcela odlišné od světských, a tudíž nelze jeho případná rozhodnutí odhadnout (Halas 2004: 18). Svatý stolec by proto mohl vyvolávat mylnou představu nespolehlivé a zastaralé instituce působící na okraji mezinárodní společnosti. Svatý stolec je však naopak účastníkem mezinárodních vztahů se značným vlivem (Matlary 2001: 81).

2.1. Svatý stolec vs. Městský stát Vatikán

Úvodem je nutno podotknout, že z hlediska mezinárodního práva jsou Vatikán a Svatý stolec dvě rozdílné entity, každá s vlastní mezinárodní právní subjektivitou (Chong, Troy 2011: 338). Většina autorů se shoduje na méně významném mezinárodním postavení Vatikánu, přičemž dle Martineze a Duursmy je podřízen Svatému stolci. Arangio-Ruiz vymezuje Vatikán z hlediska mezinárodního práva nikoliv jako samostatný subjekt, ale jako provincii či jakoukoliv jinou část státu (Ryngaert 2011: 832).

Vatikán byl do podoby současného státu uměle vytvořen až Lateránskými smlouvami[26] v roce 1929 *„jako záruka svobody Apoštolského stolce a jako prostředek*

[26] Lateran Treaty – soubor tří smluv uzavřený mezi zástupci Svatého stolce a Italského království, který ukončil spor o anexi církevního státu a rozřešil problematiku římské otázky. Zástupcem Svatého stolec byl státní tajemník – kardinál Pietro Gasparri, zástupcem Itálie byl předseda vlády – Benito Mussolini. Podpis smluv se konal v Lateránském apoštolském paláci.

k zajištění skutečné a viditelné nezávislosti papeže při výkonu svého poslání ve světě.“[27] (Fundamental Law of Vatican City State: preamble) Důležitým bodem smluv bylo také italské uznání výlučné a absolutní svrchovanosti Svatého stolce v mezinárodních záležitostech v souladu s tradicemi a požadavky vůči okolnímu světu. Smlouvy dále obsahovaly přiznání plného vlastnictví, exkluzivní nadvlády, svrchované pravomoci a jurisdikce Svatého stolce nad Vatikánem. Obratem Svatý stolec uznal italské království s Římem jako centrem a musel upustit od nároků na někdejší teritoria církevního státu (Lateran Conciliation Treaty: Art. 2–3).

Svatému stolci bylo dále prostřednictvím Lateránských smluv umožněno připojit se k mezinárodní společnosti dalších států, což pro něj znamenalo:

1. Odpovědnost a různá poslání, jež vyplývají z celosvětového politického systému států, jsou k tomuto dni Svatým stolcem prováděny komplexně. Jde například o aktivní diplomatické zapojení ve prospěch multilaterálního a mezinárodního práva.
2. Ilustraci možné cesty, jak vrátit náboženství na mezinárodní scénu za předpokladu, že je nezbytný posun rovnováhy mezi světskou a duchovní mocí (Chong, Troy 2011: 338–339).

Vatikán lze jako stát charakterizovat i dle tří kritérií státnosti Montevidejské úmluvy[28], které tvoří teritorium, obyvatelstvo a vláda (Cushley 2007: 7). Vláda se řídí Základním zákonem[29] považovaným za jakousi vatikánskou Ústavu[30]. V roce 2000 byla upravena papežem Janem Pavlem II. a nahradila původní verzi z roku 1929. Propůjčuje veškeré vatikánské pravomoci papeži a opětovně deklaruje či zřizuje celou řadu vládních institucí. Vatikánu také poskytuje možnost navázání zahraničních vztahů s cizími národy a dalšími subjekty mezinárodního práva za účelem vytvoření diplomatických vztahů a uzavírání smluv (Ryngaert 2011: 834–835).

Právě postava papeže zaručuje spojení mezi Vatikánem a Svatým stolcem, a je tudíž nejen hlavou katolické církve, ale zároveň i hlavou městského státu Vatikán. Propojení je zajištěno převážně díky *„Zastupování státu…“* v oblasti zahraničních záležitostí,

[27] „… the State, which exists as an appropriate guarantee of the freedom of the Apostolic See and as a means of assuring the real and visible independence of the Roman Pontiff in the exercise of his mission in the world…“
[28] The Montevideo Convention on the Rights and Duties of States – smlouva podepsána na mezinárodní konferenci amerických států v Montevideu, která vstoupila v platnost v roce 1934. Deklaruje definici a práva státnosti.
[29] Fundamental Law of Vatican City
[30] Fundamental Law of Vatican City State – v platnost 2001

jež *„je vyhrazeno papeži, který ji vykonává prostřednictvím Státního sekretariátu“*[31], (Fundamental Law of Vatican City State: Art. 2) přesněji státním tajemníkem[32] a tajemníkem vztahů se státy[33] (Chong, Troy 2011: 338).

2.2. Svatý stolec v mezinárodních vztazích

Svatý stolec hraje v mezinárodních vztazích mnohem důležitější roli než Vatikán, jehož pole působnosti je v této oblasti tvořeno spíše s technickými záležitostmi úzce spojenými s praktickými potřebami státu. Mezinárodní kompetence Svatého stolce jsou na druhou stranu založené spíše na hodnotách, jako jsou lidská práva, mír či bezpečnost (Ryngaert 2011: 835).

Důležitost Svatého stolce není dána pouze jeho zaměřením na lidské hodnoty, ale je odrazem diplomacie dávno před podpisem Lateránských smluv. Dle mnoha autorů patřila papežská vyslanectví mezi první diplomatické mise na světě (Halas 2004: 89). *„Samosprávný charakter mezinárodních aktivit Svatého stolce se však nejlépe projevil v období územního interregna (1870–1929), kdy nepřestal posílat diplomatické zástupce do řady států (aktivní vyslanectví) a státy byly nadále zastoupeny u Svatého stolce (pasivní vyslanectví).“*[34] (Ryngaert 2011: 836) Diplomatičtí reprezentanti Svatého stolce zastupují jak Svatý stolec, tak i Vatikán, ale formálně udržují diplomatické vztahy jménem Svatého stolce nikoliv Vatikánu. Svatému stolci je tak zaručena přední role v mezinárodních vztazích (Tamtéž: 836)

Svatý stolec má diplomatickou akreditaci u většiny světových národů, které recipročně spravují ambasády zmocněné v Římě (Matlary 2001: 81). Počet akreditovaných diplomatů vyslaných Svatým stolcem je mnohem větší nežli množství u něj přijatých. Vatikán totiž jmenoval své delegáty – většinou nunciové[35], ale také chargé d'affaires[36] – k jeho reprezentaci u většiny subjektů mezinárodního práva, s nimiž má diplomatické styky.

[31] „The representation of the State in relations with foreign states and with other subjects of international law, for the purpose of diplomatic relations and the conclusion of treaties, is reserved to the Supreme Pontiff, who exercises it by means of the Secretariat of State.“
[32] Secretary of State.
[33] Secretary of Relations with States.
[34] „The autonomous character of the Holy See's international activities is further reflected by the fact that in the period of the territorial interregnum (1870-1929), the Holy See did not stop sending diplomatic representatives to a number of States (active legation) and States continued to be represented at the Holy See (passive legation).“
[35] Diplomatický zástupce papeže, který je na úrovni velvyslance
[36] Vedoucí úřadu – diplomat pověřen vedením zastupitelského úřadu, který není řízen mimořádným a zplnomocněným velvyslancem. Při jmenování CAD vysílající stát nežádá o souhlas hostitelské země a jeho jmenování je oznámeno pouze cizímu ministerstvu zahraničí.

V určitých případech vykonává jeden diplomat funkci apoštolského zástupce pro větší počet zemí a do ostatních dojíždí. Výsledkem je větší počet rezidentských nunciatur Svatého stolce oproti rezidentním misím u Svatého stolce. Výjimkou jsou velvyslanci či chargé d'affaires akreditovaní u Svatého stolce, kteří svou početností převyšují vatikánské diplomaty tohoto postavení na celém světě. *„Nerezidentní mise Vatikán pochopitelně zřizuje jednak v malých zemích a pak v oblastech, kde katolíci anebo křesťané vůbec tvoří jen nepodstatnou menšinu obyvatelstva.“* (Halas 2004: 358–360)

„V mezinárodních vztazích je tudíž Svatý stolec brán jako aktér sui generis[37]*.“*[38] (Chong, Troy 2011: 338) Jinými slovy je Svatý stolec subjekt s dalekosáhlou mezinárodní subjektivitou, avšak pozbývá státnosti. Dle Ryngearta by bylo přehnané uvažovat o vlastním území Svatého stolce v podobě Vatikánu. Pokud by tomu tak bylo, pak by možná ztráta tohoto území implikovala ztrátu státnosti Svatého stolce, a tím přeměnu jeho mezinárodní právní subjektivity. Jak se již ale ukázalo v době teritoriálního interregna, Svatý stolec je schopen užívat své moci i bez vlastního území, což potvrzuje jeho mezinárodní právní subjektivitu, jež je zcela nezávislá na území (Ryngeart 2011: 837).

V konečném důsledku je specifičnost Svatého stolce také zapříčiněna jeho duchovní suverenitou, o níž lze říci, že nemá hranice (Tamtéž: 838). Takovéto jedinečné postavení má snad jen jediná entita s mezinárodní právní subjektivitou, kterou je Suverénní vojenský hospitální řád sv. Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě (Maltézský řád)[39] (Čepelka, Šturma 2008: 93).

Svatý stolec je členem několika mezinárodních organizací, do nichž vysílá a zároveň od nich přijímá jejich vyslance (Chong, Troy 2011: 338). Díky zkušenostem z uzavírání konkordátů s různými státy, závěru dohodnutém Lateránskými smlouvami s Itálií a přístupu k řadě multilaterálních smluv, jako například Ženevské úmluvy[40], Úmluva o právním postavení uprchlíků[41], Vídeňská úmluva o diplomatických stycích[42] a mnoho dalších (Ryngaert 2011: 839), může Svatý stolec uzavírat smlouvy i s mezinárodními organizacemi.

[37] Svého druhu, nezařaditelný.
[38] „In international relations the Holy See is therefore an actor *sui generis*.“
[39] The Sovereign Military Order of St. John of Jerusalem, of Rhodes, and of Malta (the Order of Malta)
[40] The Geneva Conventions on the Law of War (1949)
[41] The Convention relating to the Status of Refugees (1951)
[42] The Vienna Convention on Diplomatic Relations (1961)

2.3. Postavení Svatého stolce při Organizaci spojených národů

Svatý stolec má od roku 1964 akreditaci stálého pozorovatele OSN. *„Svatý stolec má členství v mnoha dalších pomocných orgánech Organizace spojených národů, specializovaných agenturách a mezinárodních mezivládních organizacích, včetně výkonného výboru programu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, Konference OSN o obchodu a rozvoji…"*[43] (A/RES/58/314) a mnoha dalších.

Status stálého pozorovatele dává Svatému stolci možnost získání vlivu mezi svrchovanými státy jako jim rovnému subjektu na rozdíl od konzultativního postavení ostatních náboženských organizací (Ryngaert 2011: 841). Tento status Svatému stolci v rámci OSN dále poskytuje moc uzavírat spojenectví s ostatními státy, jež je pro něj nezbytné z hlediska strategického sociálního vzdělávání katolíků na mezinárodní úrovni (Chong, Troy 2011: 339).

Členská práva Svatého stolce v OSN dalece přesahují práva udělená ostatním stálým pozorovatelům, jako jsou nevládní organizace (NGOs). Práva vycházející z postavení Svatého stolce byla v roce 2004 dokonce zesílena rezolucí 58/314 Valného shromáždění[44] (GA): *„Svatému stolci, ve svém postavení pozorovatelského státu, musí být přiznána práva a privilegia účasti na zasedáních a práci Valného shromáždění a mezinárodních konferencích svolaných pod záštitou Shromáždění nebo jiných orgánů Spojených národů, jakož i na konferencích OSN."*[45] (A/RES/58/314) Tímto byl Svatý stolec zřetelně charakterizován jako pozorovatelský stát, nikoliv jako NGO a posílila se jeho práva.

Jedinečnost účasti Svatého stolce je podmíněna přílohou, která garantuje, že nebudou dotčena jeho stávající práva a výsady:

1. Právo podílet se na všeobecné diskusi Valného shromáždění;

[43] „Recalling further that the Holy See enjoys membership in various United Nations subsidiary bodies, specialized agencies and international intergovernmental organizations, including the Executive Committee of the Programme of the United Nations High Commissioner for Refugees, the United Nations Conference on Trade and Development, the World Intellectual Property Organization, the International Atomic Energy Agency, the Organization for the Prohibition of Chemical Weapons, the Preparatory Commission for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization and the International Committee of Military Medicine,"

[44] General Assembly

[45] „… the Holy See, in its capacity as an Observer State, shall be accorded the rights and privileges of participation in the sessions and work of the General Assembly and the international conferences convened under the auspices of the Assembly or other organs of the United Nations, as well as in United Nations conferences…"

2. Aniž by byla dotčena priorita členských států, musí mít Svatý stolec právo připsat se na seznam řečníků v rámci bodů pořadu jednání v jakémkoliv plenárním zasedání Valného shromáždění po posledním členském státu zapsaném na seznamu;
3. Právo na intervence s předběžným vysvětlením nebo odvoláním se na relevantní rezoluce Valného shromáždění, jež smí být využity pouze jednou předsedou Valného shromáždění na začátku každého zasedání Shromáždění;
4. Právo na odpověď;
5. Právo na zprávy týkající se zasedání a práce Valného shromáždění, jež jsou okamžitě vydané a rozeslané bez zprostředkovatele jako oficiální dokumenty Shromáždění;
6. Právo na zprávy týkající se zasedání a práce všech mezinárodních konferencí svolaných pod záštitou Valného shromáždění, jež jsou vydané a rozeslané přímo bez zprostředkovatele jako oficiální dokumenty těchto konferencí;
7. Právo vznést připomínky v průběhu jednání týkající se jakýchkoliv kroků zahrnující Svatý stolec za předpokladu, že právo vznést takovou námitku nezahrnuje právo odmítnout rozhodnutí předsedajícího;
8. Právo podpořit návrhy rezolucí a rozhodnutí, které odkazují na Svatý stolec; takovéto návrhy usnesení a rozhodnutí musí být předloženy k hlasování pouze na žádost členského státu;
9. Místa k sezení pro Svatý stolec musí být ihned po členských státech a před jinými pozorovateli, když se účastní jako nečlenský pozorovatelský stát, s přidělením šesti míst v sále Valného shromáždění;
10. Svatý stolec nebude mít hlasovací právo ani možnost předstoupit na Valném shromáždění (Tamtéž).

Přes veškerá přiznaná práva a participaci ve většině specializovaných agentur a řadě regionálních mezivládních organizací však Svatý stolec nikdy nevyloučil možnost přidat se k OSN jako plnohodnotný člen (Cushley 2007: 8). Dle slov arcibiskupa Celestina Miglioreho, která pronesl při příležitosti přijetí rezoluce A/58/314, nemá Svatý stolec hlasovací právo pouze z vlastní iniciativy, ale rezoluce je zásadním krokem, který do budoucna nevylučuje žádnou možnost. Svatý stolec má požadavky definované stanovami OSN, aby se stal členským státem a pokud si to bude v budoucnu přát, pak tato rezoluce nebude stát tomuto požadavku v cestě (Ryngaert 2011: 841).

3. Svatý stolec na konferencích OSN

Spojovacím rysem světové politiky po druhé světové válce se staly mezinárodní konference OSN (Weigel 1995) svolávané pod záštitou autority GA nebo Ekonomické a sociální rady (ECOSOC)[46]. Orgán svolávající konferenci schvaluje také rezoluci, která stanovuje pravidla přijímání a participace. Konference jsou zpravidla přístupné pro všechny státy (Abdullah 1996: 1840). To neplatí pro NGOs, které mají podstatně menší pravomoci pří ovlivňování ostatních a zároveň nemají zdaleka takovou moc na konferencích OSN jako nečlenské státy se statutem pozorovatele a také automatické právo se konferencí účastnit (Tamtéž: 1841).

Rozsah pravomocí účasti pozorovatelů na konferencích OSN se značně liší. NGOs účastnící se konference podléhají výrazným omezením. Z toho důvodu se setkávají na „Fóru NGOs“, které probíhá paralelně s hlavní konferencí států (Tamtéž: 1841). Ačkoliv jsou pravomoci NGOs značně omezené a mohou se spoléhat pouze na úsilí lobbistů, pozorovatelské státy se konference účastní se všemi výsadami státu, tudíž smí na hlavní konferenci hlasovat a díky tomu mají možnost měnit podobu Akčního programu (PoA)[47] (Tamtéž: 1842).

Státy na konferencích přijímají PoA obsahující cíle a návrhy řešení světových problémů jako jsou například extrémní chudoba, nerovné postavení žen ve společnosti, dětská a mateřská mortalita, boj s HIV/ AIDS a mnoho dalších. Státy nejsou tímto programem nijak svázány, jde pouze o poskytnutí „mezinárodně uznávaného modelu“, jež by měl mít značný politický vliv mezi světovými národy (Stammer 1994). Dle Abdullah by rozvoj veřejného mezinárodního práva neměl být oddělený od OSN a vzhledem k projednávání celosvětových cílů a norem se mezinárodní konference organizace jeví jako světově nejdůležitější fórum pro vytváření mezinárodního práva (Abdullah 1996: 1841).

Postavení Svatého stolce na půdě OSN je v rámci konferencí posíleno, což vyplývá z jeho nečlenského státního statutu. V těchto případech je pro účely konference Svatý stolec automaticky považován za stát a je mu umožněna účast na stejné úrovni jako členským státům OSN. *„V důsledku toho má Svatý stolec na konferencích plné hlasovací právo.“* [48] (Tamtéž: 1844) Na mezinárodních konferencích však OSN upřednostňuje shodu na PoA ve formě konsenzu místo spoléhání se na hlasování. Výsledkem je ještě silnější postavení

[46] Economic and Social Council
[47] Programme of Action
[48] „Consequently, the Holy See has full voting rights at the conferences.“

Svatého stolce při vyjednávání, jelikož získává jakési veto a přijetí jakýchkoli opatření je v podstatě podmíněno vatikánským schválením. Konsenzus poskytuje Svatému stolci značnou moc při formování závěrečného dokumentu přijímaného na konci konference (Tamtéž: 1844).

3.1. Konference OSN v Káhiře 1994

V září roku 1994 se v Káhiře uskutečnila velkolepá Mezinárodní konference o populaci a rozvoji (ICPD)[49], na které participovalo přes 10 700 registrovaných účastníků představujících vlády 179 států, mezivládní organizace, orgány OSN, NGOs a světová masmédia. Paralelně s konferencí se konalo také setkání s názvem „Fórum NGO 94"[50], jež navštívilo 4 200 zástupců z 1 500 NGOs pocházejících ze 113 zemí (Earth Negotiations Bulletin: the Cairo Conference).

3.1.1. Období před konferencí

ICPD byla již třetí v sérii desetiletých mezinárodních populačních konferencí. *„První byla Mezinárodní konference o populaci, která se konala v roce 1974 v Budapešti a druhá byla svolána do Mexico City v roce 1984."*[51] (Weigel 1995) Obě konference se přitom konaly v dominantním duchu přísných regulátorů populace[52], kdy byli lidé považováni za problém, se kterým jsou přímo spojeny politické, sociální, ekonomické a ekologické katastrofy. Těm bylo možné předejít pouze drastickými kroky vedoucími ke stabilizaci a změně populačních trendů (Tamtéž).

Koncepce a stanovy vládního donucování do programu ke snižování porodnosti nebyly úspěšně prosazeny. Na druhou stranu byla mexická konference podpořena Reaganovou administrativou a dala podnět k přijetí konečné zprávy, která kategoricky uvedla, že *„... potrat není legitimní prostředek kontroly populace."*[53] (Tamtéž) Konference měla závažné dopady na zahraniční zdroje finanční pomoci určené v rámci programů OSN na financování potratů. To vedlo k naprosté ideologické, finanční i morální porážce regulátorů

[49] International Conference on Population and Development
[50] NGO Forum '94
[51] „The first International Conference on Population was held in 1974 at Budapest, and the second was convened in Mexico City in 1984."
[52] Population controllers
[53] „For the conference, with vigorous support from the Reagan Administration, adopted a final report that stated flatly that abortion was not a legitimate means of population control."

populace, kteří však byli přesvědčeni o správnosti řešení regulací a vlastní pravdě, jež je vedla k odhodlání pro nadcházející konferenci s heslem „jít nad rámec Mexico City“ (Tamtéž).

V roce 1991 rozhodl ECOSOC o uspořádání konference, na níž explicitně spojil témata populace s rozvojem (Shaw 2007: 321). Téhož roku se konalo podstatné zasedání prvního přípravného výboru[54] v New Yorku, kde byly definovány cíle a témata konference (Earth Negotiations Bulletin: PREPCOM I). Vzhledem k napětí, jež obklopovalo populační otázky, byla v rámci příprav konference přijata důsledná opatření zahrnující nejen tři zasedání přípravných výborů, ale také pět regionálních setkání a řadu dílčích regionálních i expertních skupin a ad hoc kulatých stolů, na kterých zvolení zástupci projednávali otázky vyžadující dle ECOSOCU největší pozornost (Shaw 2007: 321). Přípravný výbor dále vytyčil šest prioritních témat:

1. Populace, životní prostředí a rozvoj;
2. Populační politika a programy;
3. Populace a ženy;
4. Plánování rodiny, zdraví a rodinné pohody;
5. Populační růst a demografická struktura;
6. Rozložení obyvatelstva a migrace (Earth Negotiations Bulletin: PREPCOM I).

V listopadu roku 1992 se v USA konaly prezidentské volby, ve kterých zvítězil Bill Clinton a viceprezidentem se stal Al Gore, což pro regulátory populace znamenalo zlepšení postavení při jednáních. Nové vedení státu chtělo zahájit nejradikálnější platformu americké historie ohledně sociálních otázek, která měla zavazovat k federálnímu financování potratů „na požádání“ v kterékoli fázi těhotenství (Weigel 1995). Mimo to také silně odsuzovali explozivní populační nárůst v zemích třetího světa a tudíž není divu, že regulátoři uchopili tyto volby jako mandát pro radikální změnu v populační politice USA a později i pro agendu ICPD (Tamtéž).

Očekávání regulátorů byla splněna ve všech ohledech, jelikož i přes veškeré zvraty Clintonovy domácí i zahraniční politiky jedno zůstalo neměnné – neústupný domácí závazek „k potratu na požádání“ a masivní úsilí kontroly růstu populace v zahraniční (Tamtéž). Nepopíratelná záležitost této administrativy vedla státního tajemníka pro mezinárodní záležitosti Timothyho Wirtha k rozhodnutí, že pouze „jít za Mexico City“ je nedostatečně velký cíl pro Káhirskou konferenci a společně s několika skandinávskými a západoevropskými zeměmi, populačními technokraty OSN a Světové banky, feministy,

[54] The Preparatory Committee (PrepCom)

environmentálními NGOs a anti-natalisty zorganizovali dramatický posun zaměření konference v Káhiře (Tamtéž).

K zasedání druhého přípravného výboru došlo v New Yorku roku 1993. Hlavní úlohou bylo dosáhnout shody na formě a obsahu finálního dokumentu připravovaného k přijetí na konferenci pořádanou v roce 1994 v Káhiře. Delegáti se dohodli na celém souboru projednávaných otázek koncepčního rámce pro závěrečný dokument. Důležitým bodem setkání byla také diskuze nad přijetím nového nezávislého dokumentu zahrnujícího akčně orientovaná doporučení efektivního řešení problémů spojených s populací a rozvojem pro další desetiletí. Delegáti dospěli ke konsenzu řady otázek, jenž by měl dokument obsahovat:

1. Vztah populace, životního prostředí, udržitelného hospodářského růstu a rozvoje;
2. Posilování postavení žen ve společnosti;
3. Stárnutí populace;
4. Zdraví a úmrtnost populace;
5. Rozložení obyvatelstva, urbanizace a vnitřní migrace;
6. Mezinárodní migrace;
7. Reprodukční zdraví a plánování rodiny;
8. Partnerství mezi vládami a NGOs (Earth Negotiations Bulletin: PREPCOM II).

Radikální změna agendy vstoupila do středu pozornosti při zasedání třetího přípravného výboru v dubnu roku 1994 (Tamtéž). Urputnost T. Wirtha a jeho spojenců neumožnila otevřenou debatu a s těmi, kteří chtěli napadnout převládající Clintonovy ortodoxní postoje, bylo zacházeno jako s rušivými elementy. Byl jim například odepřen prostor pro vyslovení názoru a možného ovlivnění výboru, bylo jim zakázáno zveřejňovat oznámení o jednání anebo se různá vyjednávání a semináře časově překrývaly (Weigel 1995).

V konečném důsledku se však delegáti snažili dosáhnout konsenzu na převážné většině otázek návrhu závěrečného PoA, i když některé dílčí záležitosti musely být ponechány pro konferenci. Přípravný výbor učinil řadu konkrétních pokroků, přičemž ty nejdůležitější zahrnovaly přesunutí pozornosti z plánovaného rodičovství na celkové reprodukční zdraví, umístění výrazu populace do kontextu rozvoje a kapitola obsahující zrovnoprávnění postavení žen se stala silnější, než se očekávalo (Earth Negotiations Bulletin: PREPCOM III).

Návrh závěrečného PoA na druhou stranu obsahoval i vážné nedostatky. Koncept „manželství“ byl v dokumentu zmíněn pouze jednou v kapitole věnované rodině v kontextu s násilím a diskriminací. I téma přirozeného a morálního vztahu mezi rodiči a dětmi

bylo v dokumentu opomenuto (Weigel 1995). Proto byly tyto nevyřešené otázky ponechány bez závěru a zůstaly k projednání na konferenci společně s dalšími:

1. Definice plánování rodiny;
2. Reprodukční a sexuální zdraví a práva bezpečného mateřství;
3. Preambule zásady;
4. Požadavky na zdroje potřebné k realizaci (Earth Negotiations Bulletin: PREPCOM III).

Nejspornějším bodem návrhu se stala americká výzva k zavedení nové kategorie mezinárodně uznávaných lidských práv, jenž by se týkala reprodukčního práva, jehož středobodem by bylo právo na potrat na požádání (Weigel 1995). Na podporu této výzvy poslal tehdejší ministr zahraničních věcí Warren Christopher zprávu všem americkým zahraničním diplomatům o víře v základní právo všech žen, jež dovoluje legální, bezpečný a dobrovolný potrat. Tímto sdělením se *„z donucovací politiky rodinného plánování stala „regulace plodnosti“ a potrat na požádání byl přeměněn na „bezpečné mateřství“ a „reprodukční práva.“*[55] (Tamtéž)

3.1.2. Aktivita Svatého stolce

Na základě opakovaných jednání přípravných výborů konference byl papež Jan Pavel II. dostatečně seznámen s plánovaným programem a návrhem rezoluce. K zásadní otázce z hlediska církve – reprodukčního zdraví a potratu vedl celé léto veřejnou opoziční kampaň (Tamtéž). Jednalo se o sérii desetiminutových úvah, ve kterých poukázal na základní etické chyby návrhu dokumentu a namísto nich definoval přesvědčivé alternativy, čímž se značnou silou uvedl do pohybu hnutí rezistence (Abdullah 1996: 1846). *„Poukázal však, že církev nepodporuje „ideologii plodnosti za každou cenu“, ale spíše podporuje manželskou etiku, ve které rozhodnutí „zda mít či nemít dítě“ není „motivována sobectvím a nedbalostí, ale opatrnou a vědomou velkorysostí, jež zvažuje možnosti a okolnosti a především upřednostňuje blaho nenarozeného dítěte.“*[56] (Weigel 1995)

[55] „The draft Cairo document followed the familiar UN pattern of Orwellian euphemism, in which coercive family planning policies became "fertility regulation," and abortion-on-demand was transmuted into "safe motherhood" and "reproductive rights."“

[56] „Pointed out that the Church does not support an "ideology of fertility at all costs," but rather proposes a marital ethic in which the decision "whether or not to have a child" is not "motivated by selfishness or carelessness, but by a prudent, conscious generosity that weighs the possibilities and circumstances, and especially gives priority to the welfare of the unborn child".“

T. Wirth se obratem pokoušel najít slabinu mezi americkými katolickými biskupy, jež podporovali papeže Jana Pavla II. a Svatý stolec. Jeho snažení bylo bezvýsledné a naopak vedlo k ještě větší averzi šesti amerických rezidentních kardinálů[57] vůči Clintonově politice (Tamtéž). S podporou prezidenta Celostátní konference katolických biskupů[58] byl zaslán B. Clintonovi dopis vyjadřující vážné znepokojení nad jeho politikou, kde prezidenta USA vyzvali k odvolání takto destruktivní agendy pro konferenci v Káhiře. Znepokojení panovalo i v řadách evangelických lídrů, kteří ve vlastním dopise na B. Clintona naléhali, aby *„nečinil z USA exportéra násilí a smrti“*[59] (Tamtéž) a důrazný nesouhlas projevili také fundamentalističtí islámští vůdci (Cushman 1994).

Papež z tohoto důvodu usiloval o vytvoření aliance mezi Vatikánem a islámskými státy jako je Irán a Libye (independent.co.uk). Setkání mezi zeměmi byla součástí rozsáhlé snahy o získání podpory po celém světě pro opoziční postoj k návrhu dokumentu. Později však Svatý stolec popřel, že by vyhledával jakýkoliv pakt s islámskými vůdci spojený s touto problematikou obyvatelstva a namísto toho média a širokou veřejnost ujišťoval, že se ve svém apelování obracel k vůdcům všech náboženství (Tagliabue 1994).

Papežovo rozhodující definování morální otázky konference v Káhiře mělo důležitý dopad nejen na medializaci blížící se konference, ale i významný politický nepřímý vliv. Zatímco T. Wirth přes evidentní důkazy prohlašoval, že americká administrativa není v rozporu s Vatikánem, jeho nadřízení nebyli téhož názoru a snažili se situaci uklidnit (Tamtéž). Al Gore proto ve washingtonském Celostátním tiskovém klubu[60] pronesl řeč, v níž deklaroval, že rozhodnutí umožnění potratů je na každém jednom národu a právo žen na potrat by nemělo být mezinárodně garantováno. *„Administrativa nepodporuje potraty ani v případě vhodné metody plánovaného rodičovství a odsuzuje jakékoli nucené potraty, ať už právní, ekonomické či psychické. Spojené státy nežádají, neusilují a nebudou usilovat o zavedení jakéhokoliv mezinárodního práva na potrat.“*[61] (Cushman 1994) Také dodal,

[57] Hickey of Washington, Bernardin of Chicago, Law of Boston, O'Connor of New York, Bevilacqua of Philadelphia, Mahony of Los Angeles

[58] The National Conference of Catholic Bishops – prezident arcibiskup William H. Keeler of Baltimor

[59] „And lest it be thought that worries over Cairo were exclusively Catholic, it should be noted that eleven evangelical leaders, including Charles Colson, James Dobson, Charles Swindoll, Billy Melvin, and Bill Bright, cosigned a letter of their own urging the President "not to make the United States an exporter of violence and death."“

[60] The National Press Club

[61] „He said the Administration does not promote abortion, nor does it view abortion as an appropriate method of family planning, and it condemns any coercive abortion, whether legal, economic or psychological. The United States has not sought, does not seek and will not seek to establish any international right to an abortion.“

že záležitost potratů by měla být spíše vzácná, a proto je klíčové umožnit ženám široký a snadný přístup k antikoncepci (Tamtéž).

3.1.3. Jednání a závěr konference

Návrh PoA obsahoval reprodukční péči o zdraví zahrnující těhotenskou terminologii, jež vycházela z iniciativy amerických politiků (Weigel 1995). Méně ideologicky a více politicky znalí členové americké delegace doufali ve vynechání morálních otázek. První den konference se však přesvědčili o opaku. Premiérka Pákistánu Benazir Bhutto vystoupila na obranu posvátnosti lidského života na náboženských základech a odsoudila návrh dokumentu za pokus vnuceného cizoložství a potratu všem zemím (Bhutto 1994). Dle premiérky Norska Gro Brundtland by morální otázka potratu měla záviset na svobodném rozhodnutí a v terminologii reprodukční péče o zdraví neviděla překážku (Brundtland 1994). Díky rozdílným projevům těchto dvou žen bylo vyvráceno obvinění Svatého stolce za znemožnění konsenzu na Káhirském dokumentu z omezených náboženských důvodů. Přesto byla delegace Svatého stolce hrubě kritizována za maření smyslu konference, jejíž agendu ovládlo téma potratu (Murphy 1994).

V polovině konference Svatý stolec ustoupil a deklaroval zanechání svých námitek k tématům bezpečného potratu a rodinného plánování (Crossete 1994). Neústupný postoj po celé trvání konference však vyvolal pochybnosti o jeho statutu na půdě OSN a nastolil otázku, zda je vhodné, aby na shromáždění národních států participoval také reprezentant církve. Největším argumentem proti postavení Svatého stolce bylo, že *„na rozdíl od všech ostatních států, které musí vládnout lidem se zdravotními problémy a musí formulovat populační politiku, Vatikán byl v Káhiře převážně na obranu principů náboženství.“*[62] (Abdullah 1996: 1852)

3.2. Konference OSN v Pekingu 1995

Celkově Čtvrtá světová konference o ženách (FWCW)[63] uspořádaná v Pekingu v roce 1995 ukončila dvě dekády mezinárodních debat o posílení postavení žen ve společnosti a jejich roli v procesu rozvoje (Shaw 2007: 340). První konference na totožné téma se konala v roce 1975 v Mexico City a následujících deset let poté bylo OSN prohlášeno za „Desetiletí

[62] „Critics of the Vatican argued that „unlike all others states which have to govern people with health problems and formulate population policies, the Vatican was in Cairo principally to defend the tenets of a religion.“
[63] The Fourth World Conference on Women

žen“. Druhá světová konference se uskutečnila v Kodani roku 1980 a třetí v Nairobi roku 1985 (World Conference on Women).

O svolání FWCW rozhodlo v roce 1990 GA, přičemž její uskutečnění bylo urychleno sledem událostí třech předešlých světových konferencí na téma žen, desetiletím žen a rostoucími obavami, jež se projevily v ECOSOCU a dalších fórech nerovnoměrnou realizací dohod uzavřených na poslední konferenci v Nairobi (Shaw 2007: 342). Čtvrtá světová konference o ženách byla organizována Komisí pro postavení žen (CSW)[64] ve spolupráci s oddělením OSN pro zlepšení postavení žen sloužícím jako sekretariát konference. FWCW byla postavena na konsenzu dosaženém na předešlých třech konferencích (Tamtéž: 342).

Konference se účastnilo 189 zemí, 6 000 vládních delegátů, více než 4 000 akreditovaných zástupců NGOs, řada mezinárodních úředníků a asi 4 000 zástupců médií. Simultánně probíhalo také v Huairou nezávislé „Fórum NGO 95“[65] (World Conference on Women). Cílem delegátů bylo přijetí Pekingské deklarace a akční platformy (BPfA)[66], které předcházel její návrh tvořený pomocí dílčích dokumentů ze setkání regionálních skupin, expertních skupin, 39. zasedání CSW, neformálních konzultací a konzultací před konferencí (Earth Negotiations Bulletin: the Fourth World Conference).

Setkání regionálních skupin organizovaly ekonomické komise OSN[67], přičemž každá skupina přijala regionální platformu, jenž vytyčila specifické problémy, kterým čelí ženy v příslušné oblasti (Earth Negotiations Bulletin: Regional Group Meetings). Nejkritičtějšími shodnými body byly: nerovný přístup k výkonné moci a rozhodovacímu procesu, neadekvátní příležitosti žen ke vzdělání, nerovný přístup ke zdravotní péči, chudoba, nedostatečná ochrana a podpora ženských práv a celková nerovnost pohlaví (Tamtéž).

Zasedání expertních skupin bylo rozděleno dle zaměření na témata: pohlaví a vzdělání, ženy a ekonomické rozhodování, institucionální a finanční opatření pro realizaci Akční platformy (PfA)[68], gender a Agenda pro mír[69] (Earth Negotiations Bulletin: Expert Group Meetings). Expertní skupina na podporu gramotnosti, vzdělání a odborné přípravy se setkala v říjnu roku 1994 v Turíně, skupiny na podporu žen a ekonomického rozhodování a institucionálního a finančního opatření v listopadu roku 1994 v New Yorku a poslední

[64] Commision on the Status of Women
[65] NGO Forum ‘95
[66] Beijing Declaration and Platform for Action
[67] Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a Karibik (ECLAC), Ekonomická komise pro Evropu (ECE), Ekonomická komise pro Afriku (ECA), Ekonomická a sociální komise pro západní Asii (ESCWA), Ekonomická a sociální komise pro Asii a Tichomoří (ESCAP)
[68] Platform for Action
[69] The Agenda for Peace

expertní skupina jednala v prosinci téhož roku opět v New Yorku (Tamtéž). Každá skupina vydala zprávu s doporučeními, jak co nejefektivněji zlepšit postavení žen ve společnosti.

Zasedání CSW bylo přípravným orgánem pro FWCW, jehož závěrečné zasedání se konalo v sídle OSN v New Yorku na přelomu března a dubna v roce 1995. Zasedání bylo první příležitostí k přezkoumání a vyjednávání nad návrhem PfA. Konečný návrh přijatý CWS obsahoval několik kritických oblastí zájmu:

1. Ženy v chudobě;
2. Vzdělání a zdravotní péče;
3. Násilí na ženách;
4. Účinky konfliktů na ženách;
5. Rozdělení moci a rozhodování;
6. Mechanismy podporující pokroky žen;
7. Lidská práva;
8. Masmédia;
9. Dámské řízení přírodních zdrojů a životního prostředí;
10. Dětství dívek (Earth Negotiations Bulletin: Draft Platform for Action).

Svatý stolec svým neústupným postojem ohledně otázek potratu silně ovlivnil vyjednávání na ICPD, čímž odložil projednávání dalších důležitých témat a podobný přístup se od něj očekával i v Pekingu (Sjørup 1997: 73). I když jeho zásady[70] zůstaly neměnné, velká kritika a diskuze nad jeho postavením na půdě OSN byla pravděpodobně důvodem udržování spíše nižšího profilu a rezervovaného postoje Svatého stolce na FWCW i přípravných jednání (Abdullah 1996: 1853).

V červnu roku 1995 vydal papež Jan Pavel II. dopis s názvem „Dopis ženám“[71], v němž se omlouval za církevní spoluúčast očerňování žen. *„Chvílemi zněl papež ve svém dopise skoro jako moderní feminista.“*[72] (Woodward 1995) Děkoval matkám, manželkám, dcerám, sestrám a pracujícím ženám, obhajoval stejný plat za rovné pracovní podmínky, ochranu pro pracující matky, férovost i kariérní pokroky a rovnost manželů v ohledu na rodinné právo (Letter of Pope John Paul II. to Women).

Svatý stolec se také aktivně účastnil na všech regionálních a přípravných setkáních pro FWCW, kam vyslal své delegáty. Na 39. setkání CSW se spojil Svatý stolec s katolickými a muslimskými státy, s nimiž zpochybnil jednu třetinu návrhu PfA a pojmy gender a rovnost

[70] 1. Tlak na mezinárodní úrovni; 2. Zapojení do přípravných setkání; 3. Silný tlak na samotné konferenci.
[71] Letter to Women
[72] „At times in his letter, the pope sounds almost like a modern feminist.“

pohlaví. *„Krátce před začátkem Pekingské konference Svatý stolec vydal prohlášení o postoji k Akční platformě, v němž měl námitky proti odkazům na potrat a zpochybňoval význam genderu, sexuální orientace a životního stylu.“*[73] (Abdullah 1996: 1854)

Mary Ann Glendon vedoucí delegace Svatého stolce ve svém prohlášení na konferenci znovu potvrdila postoj Svatého stolce z přípravných setkání (Glendon 1996). *„Svatý stolec měl usilovně zdůraznit, že manželství, mateřství a rodina nebo dodržování náboženských hodnot by nemělo být prezentováno jen negativním způsobem. Potvrdit důstojnost a práva všech žen vyžaduje respekt k jejich rolím, jejichž snaha osobního naplnění a budování stabilní společnosti je neoddělenˇe spojená s jejich závazky Bohu, rodině, sousedům a zvláště k jejich dětem. “*[74] (Glendon 1995) M. Glendon později také silně zkritizovala návrh PfA za nedostatečnou reprezentaci, nevyváženost a neuspokojivé zaměření na rovnost (Sjørup 1997: 90).

Nečekaným vývojem FWCW bylo vytvoření menšinové koalice 15 států Evropské unie (EU), jež intenzivně prosazovala agendu zamítnutou v Káhiře o sexuálních právech a potratu, čímž pozastavila vyjednávání nad dalšími otázkami (Tamtéž: 90). Postoj koalice měl znepokojující důsledky na všeobecná lidská práva a za podpory několika dalších zemí[75] byla koalice proti zahrnutí důležitých klíčových principů do nástrojů OSN, jež světové národy uznaly jako jisté všeobecné jádro práv a povinností. Spor se týkal pěti stěžejních oblastí:

1. V souvislosti s pojmy manželství a rodiny Svatý stolec a ostatní vyjednavači navrhovali standardní mezinárodní jazyk Všeobecné deklarace lidských práv (UDHR)[76]. Koalice EU byla nejen proti tomuto jazyku, ale také požadovala vyjádření rodiny v množném čísle kdekoliv v dokumentu, přičemž cílem bylo ustanovit celé řadě alternativních životních stylů stejné právní postavení jako rodin založených na příbuzenském či manželském vztahu;

[73] „Shortly before the Beijing conference began, the Holy See issued a statement of its position on the Platform for Action, objecting to references to abortion and questionning the meaning of „gender“, „sexual orientation“, and „lifestyle“.“

[74] „The Holy See has had strenuously to emphasize that marriage, motherhood and the family, or the adherence to religious values, should not be presented only in negative manner. To affirm the dignity and rights of all women requires respect for the roles of women whose quest for personal fulfilment and the construction of a stable society is inseparably linked to their commitments to God, family, neighbour and especially to their children.“

[75] Barbados, Kanada, Namibie, Jižní Afrika

[76] The Universal Declaration of Human Rights

2. Ačkoliv UDHR stanovuje, že *„Mateřství a dětství mají nárok na speciální péči a asistenci“*[77] (The Universal Declaration of Human Rights: Art. 25), koalice potlačila veškerá odvolání na mateřství vyjma jeho negativního významu;
3. Koalice usilovala o odstranění všech odkazů na vyznání ať morální, etické nebo duchovní kromě případů náboženství spojeného s netolerancí a extremismem;
4. I když pekingské dokumenty označily okolnosti dětství dívek jako kritickou oblast, koalice se pokusila eliminovat všechna uznání rodičovských práv a povinností z návrhu a dokonce odmítala přímé citace Úmluvy o právech dítěte;
5. Preambule UDHR uznává přirozenou důstojnost a rovná práva každé lidské bytosti, jež jsou základem svobody, spravedlnosti a míru. Přesto koalice usilovala o odstranění referencí na lidskou důstojnost, jelikož by mohla legitimovat odchylky od principu rovnosti (Glendon 1996).

Polemika nad těmito kritickými oblastmi dala vážný podnět, že koalice EU je v absolutní opozici k UDHR, ale překvapivě nebyla následována vyjednávací iniciativou Svatého stolce (Sjørup 1997: 91). Ten z důvodu zastaveného jednání vydal pouze tiskovou zprávu, jež upozorňovala na konflikt mezi postoji přijatými EU výborem v Pekingu a danými principy národního a mezinárodního práva. Vydání zprávy mělo však významný dopad na vyjednávací atmosféru a text návrhu PfA se začal v klíčových ohledech rychle měnit (Glendon 1996).

3.3. Výstupy konferencí a jejich ovlivnění Svatým stolcem

3.3.1. Konference v Káhiře

Závěrem ICPD byl dohodnut konečný návrh dokumentu a navzdory všem sporům přijalo PoA všech 179 zemí. Delegáti dosáhli konsenzu na 16 kapitolách stanovujících řadu doporučených opatření podtrhujících spojení mezi populací a rozvojem. PoA znamenal zásadní posun ve světovém myšlení o populačních a rozvojových otázkách, poskytl základ pro Rozvojové cíle tisíciletí (Osotimehin 2014: xi) a přispěl k významnému zlepšení zdraví, vzdělání, rovnosti pohlaví a redukci chudoby. Agenda zahrnuje:

1. Posun od předchozích důrazů na demografii a populační kontroly k udržitelnému rozvoji a uznání potřeby komplexní zdravotní péče a práv reprodukce;
2. Silnou rétoriku o posílení postavení žen;

[77] „Motherhood and chilhood are entitled to special care and assistance.“

3. Odraz odlišných hodnot a náboženských přesvědčení;
4. Opětovné potvrzení ústřední role rodiny;
5. Uznání potřeb dospívajících (Earth Negotiations Bulletin: the Cairo Conference).

Dle různých médií utrpěl Svatý stolec v Káhiře značnou porážku. Ve skutečnosti však dosáhl skvělý výsledek, jelikož všechny jeho aktivity měly značný dopad na program konference a nepřímý vliv na formulaci PoA. Závěrečná zpráva jednoznačně v paragrafu 8.25 stanovila, že: *„V žádném případě by potrat neměl být podporován jako metoda plánovaného rodičovství.“*[78] (A/CONF. 171/13: 58) Myšlenka zakotvení potratu na požádání do základu mezinárodních lidských práv byla zanechána svými zastánci, kteří připustili neexistenci mezinárodního konsenzu podpory tohoto návrhu práva (Weigel 1995).

Problematickým bodem byla také bezpečnost potratů a její definice v dokumentu, jelikož Svatý stolec oponoval, že žádný potrat nemůže být bezpečný, pokud je výsledkem smrt nevinné lidské bytosti. Sporná byla formulace: *„…za okolností, kdy je potrat legální, by měl být bezpečný“*[79] (Tamtéž), což Svatý stolec z hlediska morálních principů nemohl akceptovat. Z toho důvodu byla schválena změna: *„… za okolností, kdy není potrat proti právu, by měl být bezpečný“*[80] (A/CONF. 171/13: 59) přinášející naději právní reformy, která nepřijímá zákon o potratech.

Vedoucí delegace Svatého stolce Renato Martino ve svém závěrečném projevu dal najevo potěšení nad rozhodnutím, že národní implementace PoA musí respektovat různé náboženské a etické hodnoty a také kulturní zázemí v souladu s UDHR (Earth Negotiations Bulletin: the Holy See). Vyjádřil podporu pro posílení rodiny, uznání žen jako rovnoprávných účastníků rozvoje, redukci dětské úmrtnosti a mezinárodní a vnitřní migrace. Na druhou stranu však uvedl určité aspekty dokumentu, jež Svatý stolec podporovat nebude zvláště z morálních důvodů (Martino 1994).

Svatý stolec ve vydaném projevu stanovil připojení ke konsenzu nad PoA jen dílčím způsobem (Tamtéž). Souhlasil, že se bude podílet na šesti kapitolách[81], ale kvůli specifickému charakteru mu nepřijde správné podílet se na konsenzu operativních kapitol[82] obsahujících národní a mezinárodní akční plány k realizaci cílů ICPD (Abdullah 1996: 1851). Svatý stolec se nepodílel ani na konsenzu kapitol VII. a VIII., jež se týkaly reprodukčního zdraví, nemocí a úmrtnosti a nakonec vyjádřil všeobecné výhrady k osmi kapitolám. Vyslovil odmítavý

[78] „In no case should abortion be promoted as a method of family planning.“
[79] „The language in dispute stated that "in circumstances where abortion is legal, such abortion should be safe."“
[80] „In circumstances where abortion is not against the law, such abortion should be safe.“
[81] Svatý stolec přijal kapitoly II., III., IV., V., IX., X.
[82] Nepřijaté operativní kapitoly XII., XVI.

postoj k jistým pojmům jako například reprodukční zdraví, sexuální zdraví, sexuální práva, antikoncepce, páry a jednotlivci (A/CONF. 171/13: 145).

3.3.2. Konference v Pekingu

Výsledkem dvoutýdenního vyjednávání, výměny informací a sdílených zkušeností FWCW byl BPfA. Dokument ztělesňuje závazek mezinárodní komunity pro posílení postavení žen promítající se do všech úrovní národních, regionálních a mezinárodních politik a programů (Shaw 2007: 342). BPfA je nejkomplexnějším globálním politickým rámcem, významným zdrojem inspirace a uvědomění, že rovnost mezi pohlavím a lidská práva každé ženy a dívky jsou všude na světě důležitá (Mlambo-Ngcuka 2014: 3).

Přijatá Pekingská deklarace se od svého návrhu představeného na začátku FWCW podstatně změnila. Vyjednávací proces úmyslně spojil podobné body deklarace a PfA, jehož výsledkem se stal poměrně obsáhlý dokument zdůrazňující klíčové body platformy. Na druhou stranu vynechává nejvíce kontroverzní body a přidává prohlášení o lidských právech (Summary Report on the Fourth World Conference on Women). Deklarace obsahuje čtyři části skládající se z 38 paragrafů, přičemž nejdůležitějším paragrafem je číslo 14 deklarující *„Ženská práva jsou lidská práva.“*[83] (Beijing Declaration: par. 14)

Pekingská Akční platforma je přímou agendou posílení postavení žen ve společnosti (Shaw 2007: 343) a strategií *„…pro zlepšení postavení žen a odstranění všech překážek na cestě k aktivní účasti žen ve všech oblastech veřejného a soukromého života prostřednictvím plného a rovného podílu na hospodářském, sociálním, kulturním a politickém rozhodování.“*[84] (Platform for Action: ch. I. st. 1) PfA potvrdila zachování 12 kritických oblastí zájmu z návrhu dokumentu a doplnila je o konkrétní činy, jež mají být vykonány pro jejich odstranění (Shaw 2007: 343).

Rezervovaný postoj Svatého stolce po celé konání FWCW znamenal nevelkou až mizivou možnost ovlivnění vyjednávacích procesů (Sjørup 1997: 94). Ačkoliv byl Svatý stolec podporován koalicí silně konzervativních náboženských organizací a jeho opoziční postoj vůči potratu se nezměnil, odmítl „jít zpět do Káhiry“[85] (Chong, Troy 2011: 345). Výsledkem byl spíše odmítavý postoj Svatého stolce k závěrečné BPfA (Glendon 1996).

[83] „Women’s right are human rights.“
[84] „Strategies for the Advancement of Women and at removing all the obstacles to women's active participation in all spheres of public and private life through a full and equal share in economic, social, cultural and political decision-making.“
[85] „Go back on Cairo“

Svatý stolec byl potěšen několika předpisy, jež jsou v souladu s katolickým učením důstojnosti, svobody a sociální spravedlnosti jako například ženy v chudobě, ukončení násilí na ženách, strategie pro rozvoj a vzdělání žen a poskytnutí přístupu k zaměstnání, kapitálu a technologiím (Tamtéž). Na druhou stranu M. Glendon ve svém závěrečném projevu uvedla několik oblastí, s nimiž Svatý stolec za žádných okolností nesouhlasí (Glendon 1995).

V souladu se svou povahou a zejména s posláním znovu Svatý stolec potvrdil své výhrady z ICPD k výrazům reprodukčního zdraví, sexuálního zdraví a reprodukčních práv a také odsoudil potraty. Svatý stolec také odmítl užívání antikoncepce či kondomů jako prostředků zabránění rodinného plánování či prevence HIV/ AIDS. Dále zdůraznil, že rodina je základní jednotkou společnosti a je založena na manželství jako rovnocenném partnerství mezi mužem a ženou. „*Termíny „práva žen řídit svou sexualitu“, „práva žen na kontrolu… jejich plodnosti“ nebo „páry a jednotlivci“.“*[86] (Reservas y Declaraciones 15. 9. 1995 the Beijing Conference) si Svatý stolec vysvětluje jako odkaz na odpovědné užívání sexuality v rámci manželství a kritizuje BPfA za užití banálního, zjednodušeného jazyka.

Svatý stolec se nepřipojil ke konsenzu kapitoly IV. Týkající se zdraví, jelikož část věnuje zcela nepřiměřenou pozornost sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví na úkor ostatních zdravotních potřeb žen, včetně prostředků čelit úmrtnosti a nemocnosti matek (Glendon 1995). Rezervovaný postoj uvedl také k použití slova gender v celém dokumentu (Tamtéž).

FWCW byla po celou dobu ostře sledována veřejnými médii. Americká i čínská média se zajímala převážně o lidská práva, zatímco evropští žurnalisté psali o neúspěšném úsilí islámských států o povolení se vyvázat z určitých opatření pro zajištění rovnosti z kulturních a náboženských důvodů (Glendon 1996). Ve středu zájmu byl však překvapivě Svatý stolec a Jan Pavel II., kteří zaplňovali největší část novinových titulků. *„Je to drsné, ale přesvědčivé měřítko velikosti mediálního dopadu Svatého stolce… jeho zpráva vyšla ven, i když nekázal většině světové veřejnosti dodržovat jeho stanoviska.“*[87] (Chong, Troy 2011: 345)

[86] „The Holy See can only interpret such terms as "women's rights to control their sexuality", "women's right to control… their fertility", or "couples and individuals", as referring to the responsible use of sexuality within marriage.“

[87] „This is a rough but convincing measure of the size of the Holy See's media impact in terms of news coverage. Its message was getting out even i fit did not command a majority of world public opinion in adhering to its views.“

3.3.3. Vliv Svatého stolce

Na základě analýzy ICPD a FWCW a jejich závěrečných výstupů je lze pozorovat pouze nepřímý vliv soft power Svatého stolce na půdě konferencí OSN. Ten jakožto nečlenský státní pozorovatel prokázal, že jeho moc není pouhou formalitou, nýbrž hmotným vlivem promítajícím se do světové politické scény. Pravomoci, jimiž Svatý stolec na konferencích disponuje, částečně pramení z možnosti podílet se na hlasování a konsenzu, jež je nutný pro přijetí závěrečného dokumentu konference.

Svatý stolec v rámci OSN představuje svrchovanou moc římskokatolické církve a jedná jako náboženská organizace. Participací na konferencích Svatý stolec využil svého postavení státního pozorovatele OSN, aby zabránil tomu, co považuje za špatné – světový návrh sexuální tolerance a nadměrného individualismu, který jde proti křesťanskému učení – a dosáhl svých sociálních cílů na základě morálních, etických a náboženských zásad. Za své poslání také považoval promlouvat za nenarozené děti, nelegální migranty a jejich rodiny, nechtěné uprchlíky, náboženské a etnické menšiny a původní obyvatele určitých zemí.

Zásluhou rozhodnutí o pravidlu usnášet se na konferencích pomocí konsenzu, Svatý stolec nejednou nepřímo ovlivnil průběh ICPD a formování závěrečného PoA. Svým postojem k projednávané problematice a důrazem na náboženské hodnoty vyvolal při jednání diskuzi nad určitými výrazy, čímž pozměnil program a podstatu konference, jejíž cílem bylo řešit otázky související s rapidním nárůstem lidské populace. Přehnaná zarputilost Svatého stolce v požadavku na přesné definici jistých termínů vzbudila mezi ostatními delegáty vlnu kritiky a pochybností o jeho statutu na půdě OSN a z důvodu čistě náboženských záměrů Svatého stolce vyzvali k jeho degradaci na úroveň NGO. Svatý stolec proto před následující FWCW změnil svůj přístup a pokusil se o nepřímé ovlivnění klíčových aktérů již před začátkem konference prostřednictvím veřejné diplomacie, jejíž zprostředkovatelky byly ženy, kterým byl určen omluvný dopis od papeže Jana Pavla II. za církevní spoluúčast očerňování žen. Dále deklaroval následování svých principů a na konferenci prezentoval spíše rezervovaný postoj.

Své moci Svatý stolec ovšem využil před zahájením obou konferencí prostřednictvím veřejné diplomacie odvoláváním se na morální a etické zásady lidí a podporováním a ochranou lidské důstojnosti, jež jsou nejdůležitějšími principy papežské zahraniční politiky. Svatý stolec v čele s papežem Janem Pavlem II. využil převážně kulturních zdrojů soft power křesťanské nauky, ale také politických hodnot, jež zahrnují lidská práva, spravedlnost

či demokracii. Moc svatého stolce v souvislosti s OSN nezávisí na uplatňování politického, ekonomického a vůbec ne vojenského vlivu, ale na realizaci diplomacie založené na základech papežské morální a duchovní autority jakožto vrcholného orgánu katolické církve, od níž se očekává existence politické autority pro účely poskytování a prosazování všeobecného blaha populace.

Nepřímý vliv Svatého stolce v průběhu ICPD i FWCW je patrný vytvořením koalice s islámskými státy a ostatními náboženskými organizacemi, kteří podporovali jeho náboženská stanoviska. Také zájem veřejnoprávních médií byl pro šíření nepřímého vlivu a soft power Svatého stolce v rámci konferencí OSN důležitý. Protože Svatý stolec přímo neovlivnil rozhodování a vytváření důležitých dokumentů ani na jedné z konferencí týkající se lidských práv, lze považovat jeho vliv pouze za nepřímý.

Závěr

V současných mezinárodních vztazích hraje využívání soft power důležitou roli, jelikož mezi priority demokratických států patří bezpečnost a ekonomická prosperita obyvatel. Státy správným využitím atraktivity a přesvědčováním dosahují svých cílů, aniž by museli použít donucovací prostředky, násilí či úplatky, jež jsou spojeny s vojenskými a ekonomickými zdroji hard power. Z toho důvodu se zaměřují na šíření kultury, politických hodnot a zahraniční politiky. V konečném důsledku však záleží na správném uplatňování zdrojů a na jejich vnímání ostatními, jelikož v určitých situacích mohou mít opačný efekt.

Soft power není využívána pouze státy, ale všemi aktéry mezinárodní politické scény jako je řada institucí či NGOs. K ovládání soft power aktéři nejčastěji uplatňují tradiční a veřejnou diplomacii, pomocí nichž budují reciproční vztahy. Je to právě veřejná diplomacie a nové technologie, které aktérům napomáhají nejvíce, jelikož dochází k ovlivňování široké veřejnosti při působení na klíčovou elitu. Mezi největší producenty soft power využívající veřejnou diplomacii patří USA a Evropská unie. Ti prostřednictvím šíření politických hodnot jako je demokracie, svoboda či dodržování lidských práv a vysoké kultury i pop kultury ovlivňují největší část světové populace.

Výrazným aktérem je v této oblasti také Svatý stolec, který je jedním z účastníků světové mezinárodní scény. I přes jeho netypické duchovní, etické a morální hodnoty má očividný vliv nejen na věřící populaci celého světa, ale i na její okolí. Prostřednictvím papeže a veřejné diplomacie šíří Svatý stolec především křesťanské učení a základní duchovní principy.

K fungující a vlivné soft power potřebuje Svatý stolec ovlivnit široké publikum, přičemž k největšímu množství populace se dostává prostřednictvím OSN. Díky své specifičnosti má Svatý stolec od roku 1964 akreditaci jako nečlenský státní stálý pozorovatel OSN. Status Svatému stolci zaručuje téměř rovné postavení na shromážděních GA a ostatních specializovaných setkáních mezi členskými státy s výjimkou hlasovacího práva. To však Svatý stolec odmítl na základě vlastního rozhodnutí.

Pokud jde o mezinárodní konference OSN, jsou práva a postavení Svatého stolce rozdílné. Svatý stolec je pro případy konferencí považován za stát a dovoluje mu to hlasovat. Konference jsou však postaveny na principu závěrečného konsenzu, nikoliv na hlasování. To dává Svatému stolci moc ovlivňovat průběh konferencí i formulaci závěrečných dokumentů. Avšak na konferencích Svatý stolec nezastává pozici státu, nýbrž náboženské organizace.

Před konferencí v Káhiře i jejím průběhu měl v roce 1994 Svatý stolec příležitost ovlivnit agendu týkající se populace a rozvoje. Ten své šance využil k prosazení vlastních náboženských zájmů, čímž nepřímo ovlivnil přípravné výbory, průběh konference i její výsledný PoA. Vystupování Svatého stolce zdvihlo vlnu kritiky členských států OSN a debatu nad jeho státním postavením na konferencích. Obavy ze ztráty statutu donutily Svatý stolec na konferenci v Pekingu v roce 1995 udržovat spíše nižší profil a rezervovaný postoj, což zapříčinilo mizivé ovlivnění průběhu konference i výstupní BPfA.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat postavení a vliv soft power Svatého stolce v mezinárodních vztazích, konkrétně ve spojení se dvěma významnými konferencemi OSN v 90. letech 20. století. Svatý stolec má významné a specifické postavení na mezinárodní politické scéně. Jeho pozice na půdě OSN je definována jako stálý pozorovatel OSN a na rozdíl od ostatních pozorovatelů jako jsou NGOs a jiné náboženské organizace, má výrazné pravomoci s výjimkou možnosti hlasovat. To však neplatí pro konference OSN, na kterých je Svatý stolec považován za stát s hlasovacím právem. Díky tomu může být vliv soft power Svatého stolce na konferencích OSN zřetelný.

Na základě analýzy Mezinárodní konference o populaci a rozvoji je patrný nepřímý vliv Svatého stolce na její průběh. Již před začátkem konference byl prostřednictvím papeže a ostatních představitelů náboženství ovlivněn její původní záměr a také návrh americké politické scény – regulaci populace. Ovlivnění konference samotné spočívalo v pozastavení procesu jednání delegací Svatého stolce, což je s ohledem na nemožnost projednávání ostatních důležitých témat vnímáno jako negativní. Svatý stolec v průběhu konference také uzavřel alianci s islámskými státy vedoucí k jeho podpoře při vznesení početných námitek k projednávaným tématům. Vzhledem k rezervovanému postoji Svatého stolce na Čtvrté konferenci o ženách nelze hovořit o ovlivnění konference. V tomto případě se delegace Svatého stolce uchýlila spíše k písemným projevům prostřednictvím dopisů určeným veřejnosti.

Svatý stolec při užívání své soft power na půdě konferencí OSN využívá především veřejné diplomacie, kdy svými písemnými či verbálními projevy na téma kulturních zdrojů, politických hodnot a také zahraniční politiky ovlivňuje smyšlení obyvatel států. Odvolává se spíše na hodnoty vysoké kultury, jakou jsou tradice, vzdělání a literatura. Pokud jde o politické zdroje, jedná se v první řadě o apel na všeobecná lidská práva, ochranu menšin a demokracii. Pomocí těchto pak uzavírá v rámci zahraniční politiky aliance s ostatními státy sdílejícími stejné nebo podobné hodnoty.

Nepřímý vliv Svatého stolce se reflektoval i do výstupního dokumentu ICPD. Všechny jeho návrhy měly na dokument morální a etický dopad, což vyústilo v rezignaci americké delegace na své požadavky o nové kategorii lidských práv zahrnující potraty. Pokud jde o závěrečný dokument FWCW, podobně jako u samotného průběhu konference nelze tvrdit, že by jej Svatý stolec jakkoliv ovlivnil.

I když rezervovaný postoj na FWCW vycházel z rozhodnutí samotného Svatého stolce a nejednalo se o omezení ze strany členských států, nelze v závěru prohlásit, že by byl vliv soft power Svatého stolce na půdě konferencí OSN přímý. Svatý stolec nemá reálný národní zájem a vzhledem k prosazování náboženských, etických a morálních témat může být jeho vliv na konference pouze nepřímý. I ten je však ostatními vnímán spíše negativně. Diskuzi z toho důvodu vzbuzuje jeho status při OSN, přičemž klíčovou otázkou je, zda by v organizaci sdružující státy s reálnými zájmy měl být reprezentant čistě náboženský.

LITERATURA

Abdullah, Yasmin. 1996. „The Holy See at United Nations Conferences: State or Church?“ *Columbia Law Review* 96 (7), 1853–1875. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/pdf/1123295.pdf?_=1461603700904> (19. 2. 2016).

„Beijing Declaration and Platform for Action“, September 1995 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20E.pdf> (15. 4. 2016).

Bhutto, Benazir. 1994. „Statement of Pakistan“. Příspěvek přednesený na *International Conference on Population and Development.* Cairo, 7. 9. 1994.

Blanchard, Jean-Marc F., Fuiji Lu. 2012. „Thinking Hard About Soft Power: A Review and Critique of the Literatureon China and Soft Power.“*Asian Perspective* 36 (4), 565–589. Dostupné z: <http://journals.rienner.com/doi/abs/10.5555/0258-9184-36.4.565> (10. 3. 2016).

Brundtland, Gro. 1994. „Statement of Norway“. Příspěvek přednesený na *Fourth World Conference on Women.* Cairo, 5. 9. 1994.

Crossette, Barbara. 1994. „Vatican Drops Fight Against U.N. Population Document“ *nytimes.com,* 10. 9. 1994 (online). Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1994/09/10/world/vatican-drops-fight-against-un-population-document.html> (16. 4. 2016).

Cushley, Leo. 2007. „A Light to the Nations: Vatican Diplomacy and Global Politics“ Habiger Lecture. *Center for Catholic Studies*, February 2007 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.stthomas.edu/media/catholicstudies/center/habiger/misc/Cushley_Spring2007.pdf> (19. 2. 2016).

Cushman, John H. 1994. „Gore Wants U.N. to Leave Abortion Up to Each Nation“ *nytimes.com,* 26. 8. 1994 (online). Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1994/08/26/world/gore-wants-un-to-leave-abortion-up-to-each-nation.html> (16. 4. 2016).

Čepelka, Čestmír, Pavel Šturma. 2008. *Mezinárodní právo veřejné.* Praha: C. H. Beck.

Ding, Sheng. 2010. „Analyzing Rising Power from the Perspective of Soft Power: a new look at China's rise to the status quo power." *Journal of Contemporary China* 19 (64), 225–272. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10670560903444207> (10. 3. 2016).

„Draft Platform for Action" Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol14/1410008e.html> (10. 4. 2016).

„Expert Group Meetings" Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol14/1409003e.html> (10. 4. 2016).

„Fundamental Law of Vatican City State", November 2000 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=220612> (25. 2. 2016).

General Assembly. 2004. „Participation of the Holy See in the work of the United Nations". *A/RES/58/314*, July 2004 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/58/314> (25. 2. 2016).

Glendon, Mary A. 1995. „Statement of Holy See". Příspěvek přednesený na *Fourth World Conference on Women.* Beijing, 15. 9. 1995.

Glendon, Mary A. 1996. „What really happened at Beijing" *firstthings.com*, January 1996 (online). Dostupné z: <http://www.firstthings.com/article/1996/01/005-what-happened-at-beijing> (19. 2. 2016).

Halas, František X. 2004. *Fenomén Vatikán.* Brno: CDK.

Hall, Todd. 2010. „An Unclear Attraction: A Critical Examination of Soft Power as an Analytical Category." *The Chinese Journal of International Politics* 3 (2), 189–211. Dostupné z: <http://cjip.oxfordjournals.org/content/3/2/189.full.pdf> (10. 3. 2016).

Chong, Alan. 2007. *Foreign Policy in Global Information Space: Actualizing Soft Power.* Gordonsville: Palgrave Macmillan.

Chong, Alan, Jodok Troy. 2011. „A Universal Sacred Mission and the Universal Secular Organization: The Holy See and the United Nations." *Politics, Religion & Ideology* 12 (3), 335–354. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d3c66da7-673b-4542-b369-b0db1be5de66%40sessionmgr4002&vid=2&hid=4113> (14. 12. 2015).

Kaldor, Mary. „Missing the Point on Hard and Soft Power?“ *The Political Quarterly* 85 (3), 373–377. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-923X.12104/epdf> (10. 3. 2016).

„Lateran Conciliation Treaty“, February 1929 (online). Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/lateran.htm> (25. 2. 2016).

„Leading Article: A rather unholy religious pact“ *independent.co.uk*, 11. 8. 1994 (online). Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/leading-article-a-rather-unholy-religious-pact-1375704.html> (16. 4. 2016).

„Letter of Pope John Paul II. to Women“, June 1995 (online). Dostupné z: <https://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/letters/1995/documents/hf_jp-ii_let_29061995_women.html> (14. 4. 2016).

Leonard, Mark, Conrad Smewing, Catherine Stead. 2002. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Centre.

Lord, Carnes. 2008. „Public Diplomacy and Soft Power.“ Pp. 61 in Michael J. Waller (ed.). *Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda and Political Warfare.* Washington: The Institute of World Politics Press.

Martino, Renato R. 1994. „Statement of Holy See“. Příspěvek přednesený na *International Conference on Population and Development.* Cairo, 13. 9. 1994.

Matlary, Janne H. 2001. „The just peace: The public and classical diplomacy of the Holy See.“ *Cambridge Review of International Affairs* 14 (2), 80–94. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=2&sid=afbd1d91-83f6-46e9-beb1-db0b5e310d7b%40sessionmgr4003&hid=4113&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=75321694&db=edb> (14. 2. 2015).

McClory, Jonathan. 2015. *The Soft Power 30: A Global Ranking of Soft Power*. Portland: PortlandComms.

Mead, Walter R. 2009. „America’s Sticky Power.“ *foreignpolicy.com*, 29. 10. 2009 (online). Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2009/10/29/americas-sticky-power/> (10. 3. 2016).

Mlambo-Ngcuka, Phumzile. 2014. „Introduction.“ Pp. 3 in UN Women (ed.). *Beijing+5 Political Declaration and Outcome*, (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.unwomen.org/~/media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf> (13. 3. 2016).

Murphy, Kim. 1994. „Abortion Accord Unravels at Talks : Population: There are charges that the Vatican has 'hijacked' Cairo conference. A new compromise is sought as some Latin nations oppose consensus.“ *latimes.com*, 8. 9. 1994 (online). Dostupné z: <http://articles.latimes.com/1994-09-08/news/mn-36010_1_cairo-conference> (16. 4. 2016).

Nye, Joseph S. 2004. *Soft Power: the Means to Success in World Politics.* New York: Public Affairs.

Nye, Joseph S. 2006. „Think Again: Soft Power.“ *foreignpolicy.com*, 23. 2. 2006 (online). Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power> (10. 3. 2016).

Nye, Joseph S. 2011. *The Future of Power.* New York: Public Affairs.

Osotimehin, Babatunde. 2014. „Introduction.“ Pp. Xi in United Nations Population Fund (ed.). *Programme of Action*, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pubpdf/programme_of_action_Web%20ENGLISH.pdf> (13. 3. 2016).

„PREPCOMI“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol06/0640003e.html> (9. 4. 2016).

„PREPCOMII“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol06/0640004e.html> (9. 4. 2016).

„PREPCOMIII“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol06/0640005e.html> (9. 4. 2016).

„Regional Group Meetings“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol14/1410003e.html> (10. 4. 2016).

„Reservas y Declaraciones de Interpretación de la Santa Sede“, Septiembre 1995 (online). Dostupné z: <http://www.vatican.va/roman_curia/secretariat_state/archivio/documents/rc_seg-st_19950915_conferenza-pechino-riserve_sp.html> (14. 4. 2016).

Ryngaert, Cedric. 2011. „The Legal Status of the Holy See.“ *Goettingen Journal of International Law* 3 (3), 829–859. Dostupné z: <http://www.gojil.eu/issues/33/33_article_ryngaert.pdf> (19. 2. 2016).

Shaw, John D. 2007. *World Food Security: A History since 1945.* Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Sjørup, Lene. 1997. „Negotiating Ethics: The Holy See and the Fourth World Conference on Women, Beijing, 1995.“ *Feminist Theology* 5 (14), 73–105. Dostupné z: <http://fth.sagepub.com/content/5/14/73.full.pdf> (19. 2. 2016).

Stammer, Larry B. 1994. „Population Conclave Faces Sharp Clashes“ *latimes.com*, 29. 8. 1994 (online). Dostupné z: <http://articles.latimes.com/1994-08-29/news/mn-32561_1_population-growth> (15. 4. 2016).

„Summary Report on the Fourth World Conference on Women“ *Earth Negotiations Bulletin*, (online, Pdf). Dostupné z: < http://www.iisd.ca/download/pdf/enb1421e.pdf> (14. 4. 2016).

Tagliabue, John. 1994. „Vatican Seeks Islamic Allies In U.N. Population Dispute“ *nytimes.com*, 18. 8. 1994 (online). Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1994/08/18/world/vatican-seeks-islamic-allies-in-un-population-dispute.html> (16. 4. 2016).

„The Cairo Conference“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol06/0640006e.html> (9. 4. 2016).

„The Fourth World Conference on Women“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol14/1410001e.html> (10. 4. 2016).

„The Holy See“ Earth Negotiations Bulletin, (online). Dostupné z: <http://www.iisd.ca/vol06/0640053e.html> (9. 4. 2016).

„The Universal Declaration of Human Rights“, December 1948 (online). Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf> (15. 4. 2016).

Tzu, Sun. 2008. „The Art of War.“ Pp. 53 in Thomas G. Mahnken (ed.). *Stategic Studies.* New York: Routledge.

United Nations. 1994. „Report of the International Conference on Population and Development“. *A/CONF. 171/13*, October 1994 (online). Dostupné z: <http://www.un.org/popin/icpd/conference/offeng/poa.html> (13. 4. 2016).

Vuving, Alexander L. 2009. „How Soft Power Works“ Soft power and Smart Power. *American Political Science annual meeting*, September 2009 (online; Pdf). Dostupné z: <http://apcss.org/Publications/Vuving%20How%20soft%20power%20works%20APSA%202009.pdf> (11. 3. 2016).

Weigel, George. 1995. „What really happened at Cairo“ *firstthings.com,* February 1995 (online). Dostupné z: <http://www.firstthings.com/article/1995/02/002-what-really-happened-at-cairo> (19. 2. 2016).

Woodward, Kenneth L. 1995. „Who’s Sorry Now?“ *newsweek.com,* 17. 7. 1995 (online). Dostupné z: <http://europe.newsweek.com/whos-sorry-now-184838?rm=eu> (15. 4. 2016).

„World Conferences on Women“ *UN Women*, (online). Dostupné z: <http://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/world-conferences-on-women> (14. 4. 2016).

Seznam použitých zkratek

BPfA – Beijin Declaration and Platform for Action

ECOSOC – Economic and Social Council

EU – European Union

CSW – Commision on the Status of Women

FAO – Food and Agriculture Organization

FWCW – Fourth World Conference on Women

GA – General Assembly

ICPD – International Conference on Population and Development

IEAE – International Atomic Energy Agency

ILO – International Labour Organization

NGO – Nongovernmental Organization

OSN – Organizace spojených národů

PoA – Programme of Action

PfA – Platform for Action

UDHR – Universal Declaration of Human Rights

UNESCO – The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees'

USA – United States of America

WHO – World Health Organization

Abstrakt

Svatý stolec je jedním z mnoha aktérů světové mezinárodní scény. Jeho specifičnost mu zaručuje pozici nečlenského státního pozorovatele při Organizaci spojených národů. Cílem bakalářské práce je analyzovat postavení a vliv Svatého stolce v mezinárodních vztazích, konkrétně ve spojení s dvěma významnými konferencemi OSN v 90. letech 20. století – Mezinárodní konference o populaci a rozvoji v Káhiře a Čtvrtá světová konference o ženách v Pekingu. Práce je rozdělená do tří kapitol. První z nich se věnuje teoretickému rámci konceptu soft power. Obsahuje výčet a popis zdrojů soft power důležitých pro její správné fungování. Druhá kapitola definuje rozdíl Vatikánu a Svatého stolce dle mezinárodního práva a vymezuje postavení Svatého stolce v mezinárodních vztazích a na půdě OSN. Poslední kapitola se zabývá principem fungování konferencí OSN. Podrobně analyzuje nejdůležitější momenty konferencí a jejich ovlivnění Svatým stolcem. Závěrem je posouzení míry vlivu Svatého stolce a souvisejících dopadů na konference.

Klíčová slova: Svatý stolec, Organizace spojených národů, OSN, soft power, konference, ICPD, FWCW, vliv, veřejná diplomacie

Abstract

The Holy See is one of many actors in the world's international scene. Its specificity guarantees him status of a non-member state permanent observer at the United Nations. The aim of the bachelor thesis is to analyze the status and influence of the Holy See in international relations, in particular in connection with two major UN conferences in the 90s of the 20th century - the International Conference on Population and Development in Cairo and the Fourth World Conference on Women in Beijing. Thesis is divided into three chapters. The first one deals with the theoretical framework of the concept of soft power. It contains an enumeration and specification of the sources of soft power, important for its proper behavior. The second chapter explains the difference between Vatican and the Holy See in accordance with international law and defines the position of the Holy See in international relations and the UN. The last chapter deals with the principles of the UN conferences. It analyzes the most important moments of conferences and how the Holy See affects them. Finally, there is an assessment of a measure of influence of the Holy See and related impact on the conferences.

Key words: Holy See, United Nations, UN, soft power, conferences, ICPD, FWCW, influence, public diplomacy